

Nm-XL/7

PROJEKT

Uchwała Nr
RADY POWIATU JAROSŁAWSKIEGO
z dnia

w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2021 – 2030”.

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2021.1057 t.j)

Rada Powiatu Jarosławskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się dokument pn. „Strategia rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2021 – 2030” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Jarosławskiemu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Artur Rachoń
RADCA PRAWNY
RzP-179

20.10.2021 r

UZASADNIENIE

Strategia rozwoju powiatu jest najważniejszym dokumentem programującym rozwój powiatu poprzez określenie głównych obszarów strategicznych rozwoju oraz zakładanych działań na lata 2021 – 2030.

„Strategia rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2021 – 2030” została opracowana siłami własnymi Powiatu Jarosławskiego, w ramach prac Zespołu Redakcyjnego oraz Grup Roboczych. Zarząd Powiatu Jarosławskiego uchwałą nr 469/2021 z dnia 31 maja 2021 r. przyjął projekt „Strategii rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2021 – 2030”.

Uchwałą nr 470/2021 Zarządu Powiatu Jarosławskiego z dnia 31 maja 2021 r. został uruchomiony proces konsultacji społecznych projektu „Strategii rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2021-2030” z mieszkańcami Powiatu Jarosławskiego, którego celem było zebranie opinii dotyczącej projektu. Podczas konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne wnioski i uwagi do projektu strategii.

Zgodnie z art. 12. ust. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.) rada powiatu stanowi o kierunkach działania zarządu powiatu, a zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2021.1057 t.j) politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały uznać należy za uzasadnione.

Załącznik do Uchwały
Nr
Rady Powiatu Jarosławskiego
z dnia

***Strategia rozwoju
Powiatu Jarosławskiego
na lata 2021 - 2030***

Jarosław 2021

SPIS TREŚCI

I.	
WSTĘP.....	3
II. WPROWADZENIE DO STRATEGII – WYNIKI ANKIETY	4
III. OBSZARY ROZWOJU POWIATU JAROSŁAWSKIEGO	7
III.1 ZDROWIE.....	11
III.2 EDUKACJA.....	14
III.3 PRACA I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	17
III.4 DROGI.....	20
III.5 WSPARCIE RODZINY, POLITYKA SPOŁECZNA.....	20
III.6 KOMUNIKACJA PUBLICZNA.....	25
III.7 SCALENIA I GEODEZJA.....	26
III.8 ROLNICTWO I ŚRODOWISKO.....	28
III.9 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	31
III.10 SPORT I REKREACJA.....	33
III.11 BEZPIECZEŃSTWO.....	34
IV. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU POWIATU JAROSŁAWSKIEGO.....	35

ZAŁĄCZNIK 1 – SYNTETYCZNA DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA POWIATU JAROSŁAWSKIEGO

I. WSTĘP

Powiat jarosławski usytuowany jest na wschodniej ścianie województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą, od północnego wschodu z powiatem lubaczowskim, północnego zachodu z przeworskim, od południa natomiast z przemyskim. Powiat niemal w całości położony jest we wschodniej części Kotliny Sandomierskiej, tylko jego południowe krańce sięgają pasma pierwszych wzniesień Pogórza Karpackiego, w tej części zwanego Pogórzem Dynowskim.

Obszar powiatu obejmuje 1 029 km². Zamieszkuje go około 120 tys. osób. W skład powiatu wchodzi: 2 gminy miejskie: Jarosław i Radymno, 1 gmina miejsko-wiejska: Pruchnik oraz 8 gmin wiejskich: Chłopice, Jarosław, Laszki, Pawłosiów, Radymno, Rokietnica, Roźwienica, Wiązownica.

Komunikacja Przez teren powiatu jarosławskiego przebiega autostrada A4 Jędrzychowice -Wrocław-Katowice-Rzeszów-Korczowa. Droga kontynuuje bieg niemieckiej autostrady A4 z kierunku Drezna, a także wpisuje się w ciąg europejskiej trasy bezpośredniej Wschód - Zachód E40. Kierowcy poruszający się autostradą A4 mogą korzystać na terenie powiatu jarosławskiego m.in. z węzła Korczowa. To ostatni na terenie Polski i Unii Europejskiej węzeł komunikacyjny, umożliwiający zjazd z autostrady A4 przed przekroczeniem polsko-ukraińskiej granicy.

Istotne znaczenie dla komunikacji mają drogi krajowe. Przez Powiat Jarosławski przebiega droga krajowa nr 77 Lipnik - Przemysł i droga krajowa nr 94 Zgorzelec - Korczowa, która dociera do granicy państwa z Ukrainą i jest drogą alternatywną dla autostrady A4. Trwa także realizacja drogi ekspresowej S19, która będzie częścią europejskiego szlaku Via Carpathia prowadzącego od Kłajpedy aż do Salonik. Ponadto przez powiat biegnie linia kolejowa nr 91 (Kraków - Medyka) oraz linia kolejowa nr 101 (Munina - Hrebenne).

Atrakcyjność inwestycyjną Powiatu Jarosławskiego obok doskonałej lokalizacji na trasie Wschód – Zachód wzmacnia również dostępność dla inwestorów Międzynarodowego Portu lotniczego Rzeszów – Jasionka oddalonego od Jarosławia o ok. 55 km. Port Lotniczy Rzeszów - Jasionka w swojej ofercie proponuje loty do Warszawy oraz kilkunastu stolic i miast europejskich. Na terenie Powiatu Jarosławskiego w miejscowości Laszki oddalonej od stolicy powiatu ok. 20 km funkcjonuje lądowisko LASZKI przystosowane do lotniczego wykorzystania.

Granica Drogowe przejście graniczne Korczowa – Krakowiec położone w Powiecie Jarosławskim jest największym przejściem granicznym z Ukrainą. Czynne jest całodobowo, z odprawami o pełnym zakresie ruchu osobowo-towarowego. Jest to jedyne na Podkarpaciu przejście graniczne, gdzie przeprowadza się kontrolę fitosanitarną i weterynaryjną. Na wschodniej granicy państwa z Ukrainą alternatywą dla drogowego przejścia granicznego w Korczowej – Krakowcu i Medyce - Szeginiach jest również oddalone o 38 km od Korczowej przejście graniczne Budomierz – Hruszew.

Rolnictwo Powiat jarosławski wyróżnia się na tle innych powiatów Podkarpacia pod względem gospodarki rolnej. Użytki rolne stanowią ponad 60%, natomiast grunty orne około połowy ogólnej powierzchni powiatu. Tutejsze gleby należą z pewnością do najlepszych w województwie. W strukturze bonitacyjnej grunty klasy I - IV stanowią powyżej 80%. Umożliwia to uprawę wszystkich roślin. W produkcji roślinnej znaczącą pozycję - ponad połowę - zajmuje uprawa zbóż, buraków cukrowych, rzepaku, ziemniaków oraz roślin pastewnych.

Struktura agrarna oraz warunki przyrodnicze sprzyjają produkcji ogrodniczej. W gospodarce rolnej dominuje sektor prywatny. Działalność rolniczą prowadzi kilkanaście tysięcy indywidualnych gospodarstw rolnych. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa wynosi ponad 4 ha.

Przemysł Powiat Jarosławski to teren rolniczo-przemysłowy, z przemysłem skoncentrowanym w Jarosławiu. Dominującą gałęzią przemysłu jest przetwórstwo rolno-spożywcze, co wynika z rolniczego charakteru powiatu. Stopniowo dotychczasowy rolniczy charakter działalności ustępuje działalności wytwórczej, rolno-spożywczej, usługom w dziedzinie turystyki, agroturystyki, rekreacji i sportu, ochrony zdrowia, hotelarstwa i gastronomii. Położenie Powiatu Jarosławskiego w sąsiedztwie wschodniej granicy znacząco ułatwia kontakty biznesowe, szczególnie ze Wschodem, i daje niemal nieograniczone możliwości transportu towarów jak i prowadzenia inwestycji o charakterze produkcyjnym.

Ukształtowanie terenu i możliwości turystyki Przepływająca przez powiat rzeka San dzieli go na część prawobrzeżną niższą - Niż Nadsanowy z częścią Płaskowyżu Tarnogrodzkiego i część lewobrzeżną wyższą, odcinającą się wyraźną krawędzią od doliny Sanu wyżyną przykarpacką, zwaną Pogórzem Rzeszowskim, tworząc obszar o łagodnych wzgórzach wysokości 300-400 m. Najwyższe wzniesienie, czyli Mechowa Góra (433 m n.p.m.), mieści się na południe od Jodłówki w gminie Pruchnik.

Bezpośrednie sąsiedztwo obszarów nizinnych i podgórskich stwarza idealne warunki do uprawiania turystyki górskiej, sportów zimowych, lotniarstwa, turystyki konnej, wędrówek pieszych i rowerowych. Walory przyrodnicze Powiatu Jarosławskiego: akweny wodne i rozległe kompleksy leśne oraz urozmaicona rzeźba terenu stwarzają korzystne warunki do rozwoju działalności gospodarczej w zakresie turystyki, rekreacji i sportu. Rzeki powiatu stwarzają możliwości dla rozwoju turystyki wodnej. Oprócz rzeki San m.in. akweny wodne „Babionka” i „Wietlin”, zalew w miejscowości Radawa, akwen wodny „Zek” w Radymnie, rzeki Lubaczówka, Wisznia i Szkło. Miejscowość wypoczynkowa Radawa stwarza dodatkowo potencjalne warunki dla rozwoju turystyki medycznej i uzdrowiskowej.

II. WPROWADZENIE DO STRATEGII – WYNIKI ANKIETY

W celu zdiagnozowania zadowolenia i satysfakcji mieszkańców w zakresie realizacji podstawowych zadań powiatu zwrócono się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety on-line zamieszczonej na stronie www.starostwa Ankieta zawierała 19 pytań zamkniętych oraz jedno otwarte. Pierwszych 16 pytań zamkniętych dotyczyło opinii mieszkańców na temat stopnia realizacji zadań powiatu. Ankietowani mieli do wyboru pięć odpowiedzi uszeregowanych od najwyższego zadowolenia – poziom bardzo dobry, do najniższego – poziom bardzo zły.

Poniższa tabela przedstawia usystematyzowane odpowiedzi w kolejności od najbardziej po najmniej satysfakcjonujące. Kryterium ustalania kolejności była suma ocen bardzo dobrych i dobrych (w %) przyznanych przez ankietowanych poszczególnym zadaniom wymienionym w badaniu.

Tabela nr 1. *Ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań powiatu*

Lp.	Badany obszar	Odpowiedź (% wszystkich odpowiedzi)					
		Bardzo dobrze	Dobrze	Suma ocen bardzo dobrych i dobrych	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle
1.	Oferta edukacyjna (szkoły ponadpodstawowe)	23.5	49	72.5	22.5	2	3
2.	Jakość kształcenia w szkołach ponadpodstawowych	17.6	50	67.6	25.5	3	3.9
3.	Stan porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli	10.8	48	58.8	26.5	9.8	4.9
4.	Wsparcie dla osób niepełnosprawnych	8.8	47.1	55.9	30.4	6.8	6.9

5.	Stan estetyki powiatu, ilości i jakości terenów zielonych	14.7	40.2	54.9	29.4	9.8	5.9
6.	Poziom obsługi mieszkańców w Starostwie Powiatowym	16.7	31.4	48.1	43.1	4.9	3.9
7.	Zakres pomocy społecznej	9.8	38.2	48.0	37.3	6.9	7.8
8.	Stan infrastruktury drogowej	5.8	35.3	41.1	45.1	6.9	6.9
9.	Inwestycje w powiatową służbę zdrowia	7.8	32.4	40.2	30.4	17.6	11.8
10.	Stan ochrony środowiska naturalnego	3.9	35.3	39.2	31.4	21.6	7.8
11.	Stan powiązań komunikacyjnych z powiatami ościennymi (transport zbiorowy)	7.8	29.4	37.2	42.2	15.7	4.9
12.	Aktywizacja lokalnego rynku pracy poprzez działania Powiatowego Urzędu Pracy	5	17.6	22.6	43.1	17.6	16.7
13.	Stan powiązań komunikacyjnych wewnątrz powiatu jarosławskiego (transport zbiorowy).	4	17.6	21.6	43.1	27.5	7.8
14.	Stan ochrony zdrowia, jakości świadczonych usług medycznych	1.9	19.6	21.2	36.3	25.5	16.7
15.	Stan infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, ścieżki piesze i rowerowe)	3.9	14.7	18.6	51	21.6	8.8
16.	Możliwości podjęcia pracy na terenie powiatu	0.9	11.8	12.7	33.3	37.3	16.7

Źródło danych: **opracowanie własne**

Biorąc pod uwagę różne aspekty funkcjonowania powiatu ankietowani najwyżej ocenili ofertę edukacyjną szkół ponadpodstawowych. Około ¾ wszystkich osób stwierdziło, że oferta jest bardzo dobra (23.5%) lub dobra (49%), a tylko 5% uznało ją za złą (2%) lub bardzo złą (3%). Również bardzo wysoko oceniona została jakość kształcenia w szkołach ponadpodstawowych. 67.6% ankietowanych uznało ją za bardzo dobrą lub dobrą, a tylko 6.9% za złą lub bardzo złą. Cieszyć może również wysoka ocena stanu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli w powiecie, gdyż prawie 59% ankietowanych stwierdziło, że jest bardzo dobrze lub dobrze, a 14.7%, że jest źle lub bardzo źle. Wg analizowanej ankiety wysoko oceniono również wsparcie osób niepełnosprawnych, gdyż 55.9% uważa, że jest bardzo dobrze lub dobrze, a 13% uważa, że jest źle lub bardzo źle. Bardzo dobre oceny przypisano również etyce powiatu – 54.9% oceny bardzo dobre lub dobre, a co szósty ankietowany uważa, że jest źle lub bardzo źle. Na bardzo zbliżonym poziomie - 48%, oceniono obsługę mieszkańców w starostwie i zakres pomocy społecznej. Zbliżone oceny przypisano stanowi infrastruktury drogowej, inwestycji w powiatową służbę zdrowia i stanowi ochrony środowiska naturalnego. Najmniej zadowoleni byli ankietowani z aktywizacji lokalnego rynku pracy poprzez działania Powiatowego Urzędu Pracy (22.6%), stanu powiązań komunikacyjnych wewnątrz powiatu jarosławskiego (21.6%), stanu ochrony zdrowia i jakości świadczonych usług medycznych oraz stan infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, ścieżki piesze i rowerowe) – 18.6%. Najmniej pochlebne oceny

przypisano możliwościom podjęcia pracy na terenie powiatu – 12.7% przypisało temu zadaniu oceny bardzo dobre lub dobre i aż 54% złe lub bardzo złe.

Zbliżonych informacji dostarcza analiza przeprowadzonych ankiet, których kryterium grupowania była średnia arytmetyczna ważona. Do jej policzenia przyjęto następujące wartości dla ocen: bardzo dobrze – 5, dobrze – 4, przeciętnie – 3, źle – 2, bardzo źle – 1. Poniższa tabela przedstawia kolejność poszczególnych badanych obszarów wg wartości średniej arytmetycznej.

Tabela nr 2. **Ocena stopnia realizacji zadań powiatu wg średniej arytmetycznej**

Lp.	Treść pytania	Średnia arytmetyczna ważona
1.	Oferta edukacyjna (szkoły ponadpodstawowe)	3.88
2.	Jakość kształcenia w szkołach ponadpodstawowych	3.66
3.	Poziom obsługi mieszkańców w Starostwie Powiatowym	3.52
4.	Stan porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli	3.50
5.	Stan estetyki powiatu, ilości i jakości terenów zielonych	3.48
6.	Wsparcie dla osób niepełnosprawnych	3.44
7.	Stan infrastruktury drogowej	3.26
8.	Stan powiązań komunikacyjnych z powiatami ościennymi (transport zbiorowy)	3.20
9.	Inwestycje w powiatową służbę zdrowia	3.07
10 – 11.	Zakres pomocy społecznej	3.06
10 - 11.	Stan ochrony środowiska naturalnego	3.06
12.	Stan infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, ścieżki piesze i rowerowe)	2.83
13.	Aktywizacja lokalnego rynku pracy poprzez działania Powiatowego Urzędu Pracy	2.72
14.	Stan ochrony zdrowia, jakości świadczonych usług medycznych	2.65
15.	Stan powiązań komunikacyjnych wewnątrz powiatu jarosławskiego (transport zbiorowy).	2.47
16.	Możliwości podjęcia pracy na terenie powiatu	2.43

Źródło danych: **opracowanie własne**

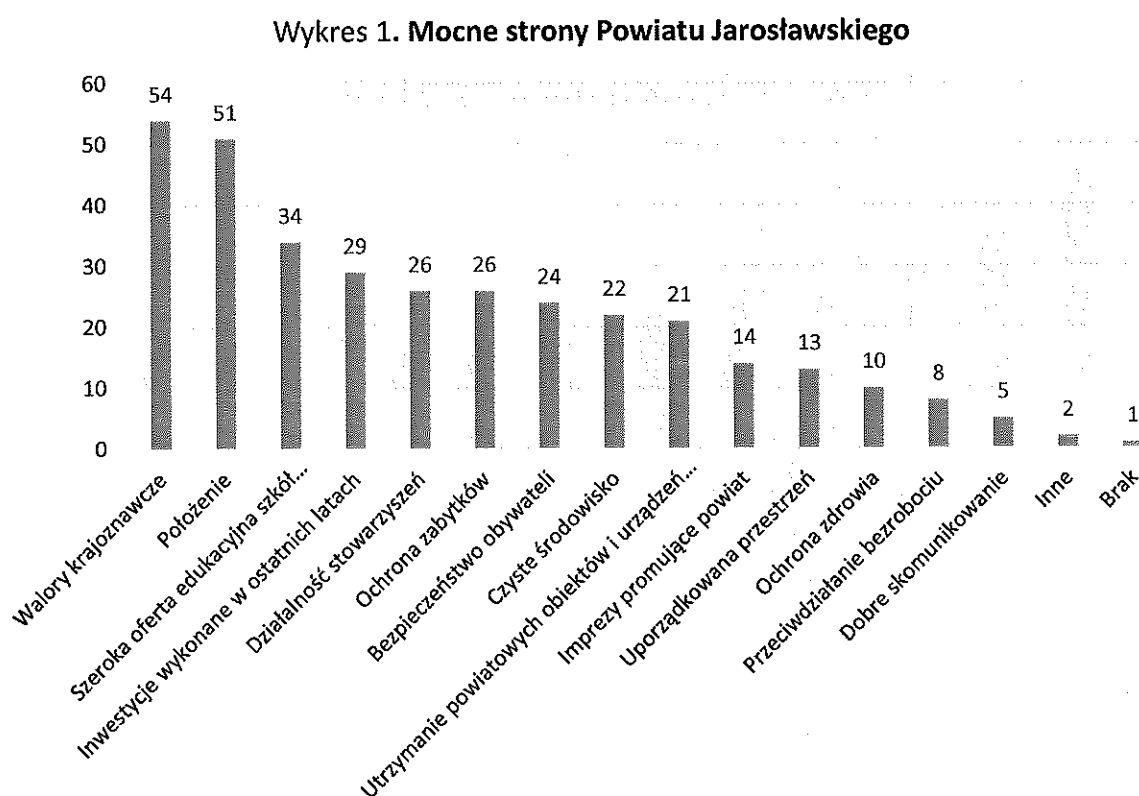
Jednym z aspektów budowania strategii rozwoju powiatu jest określenie jego mocnych i słabych stron. Na podstawie odpowiedzi ankietowanych jednoznacznie można stwierdzić, że najsilniejszą stroną Powiatu Jarosławskiego są walory jego walory krajoznawcze oraz położenie. Za mocną stroną funkcjonowania powiatu odpowiadający uznali: szeroką ofertę szkół ponadgimnazjalnych, inwestycje ostatnich lat, działalność stowarzyszeń, ochronę zabytków, bezpieczeństwo obywateli, czyste środowisko oraz utrzymanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Najniżej oceniono imprezy promujące powiat (14), uporządkowaną przestrzeń (13), ochronę zdrowia (10), przeciwdziałanie bezrobociu (8) oraz dobre skomunikowanie (5). Szczegółowe odpowiedzi na temat mocnych stron powiatu zawarte zostały w tabeli nr 3 oraz wykresie nr 1.

Tabela nr 3. **Mocne strony powiatu**

Lp.	Treść	ilość odpowiedzi
1	Walory krajoznawcze	54
2	Położenie	51
3	Szeroka oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych	34
4	Inwestycje wykonane w ostatnich latach	29
5 -6	Działalność stowarzyszeń	26

5-6	Ochrona zabytków	26
7	Bezpieczeństwo obywateli	24
8	Czyste środowisko	22
9	Utrzymanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej	21
10	Imprezy promujące powiat	14
11	Uporządkowana przestrzeń	13
12	Ochrona zdrowia	10
13	Przeciwdziałanie bezrobociu	8
14	Dobre skomunikowanie	5
15	Inne	2
16	Brak	1

Źródło danych: *opracowanie własne*

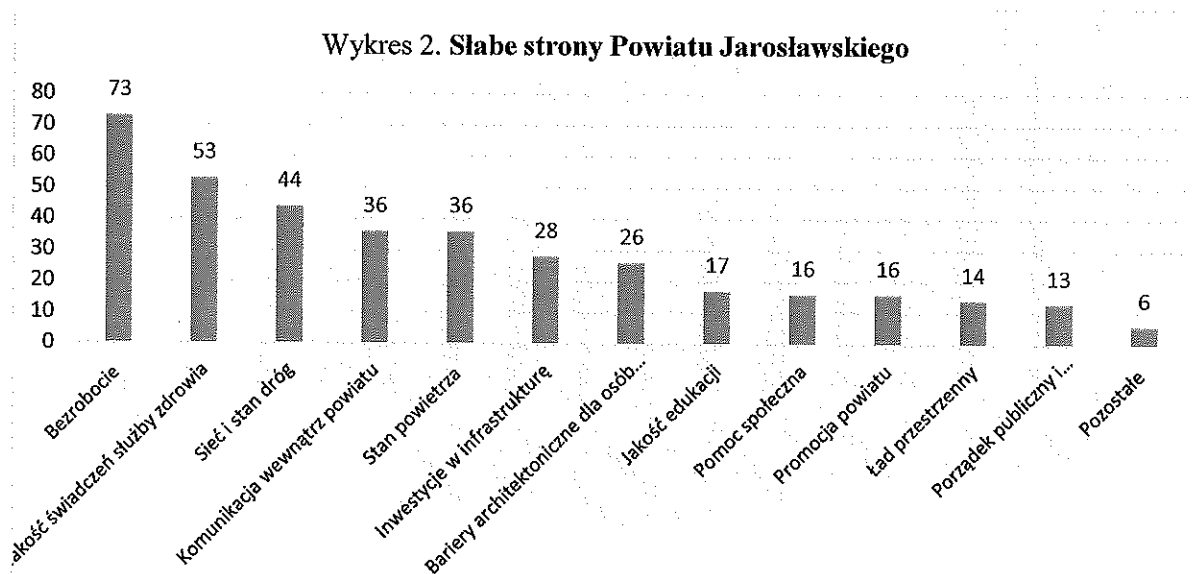

Obok mocnych stron ankietowane osoby miały również wskazać słabe strony powiatu. Po raz kolejny ankietowane osoby wskazują na rynek pracy – bezrobocie, jako najslabsze ogniwo funkcjonowania powiatu. Na kolejnych miejscach znalazły się służba zdrowia – jakość świadczonych usług, sieć i stan dróg, komunikacja wewnątrz powiatu i stan powietrza. Mniej niepochlebnych ocen uzyskały inwestycje w infrastrukturę, bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych, jakość edukacji, pomoc społeczna, promocja powiatu, ład przestrzenny oraz porządek i bezpieczeństwo mieszkańców.

Tabela nr 4. **Słabe strony powiatu**

Lp.	Treść	ilość odpowiedzi
1.	Bezrobocie	73
2.	Jakość świadczeń służby zdrowia	53
3.	Sieć i stan dróg	44
4-5.	Komunikacja wewnątrz powiatu	36
4-5.	Stan powietrza	36
6.	Inwestycje w infrastrukturę	28
7.	Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych	26
8.	Jakość edukacji	17
9-10.	Pomoc społeczna	16
9-10.	Promocja powiatu	16
11.	Ład przestrzenny	14
12.	Porządek publiczny i bezpieczeństwo mieszkańców	13
13.	Pozostałe	6

Źródło danych: **opracowanie własne**

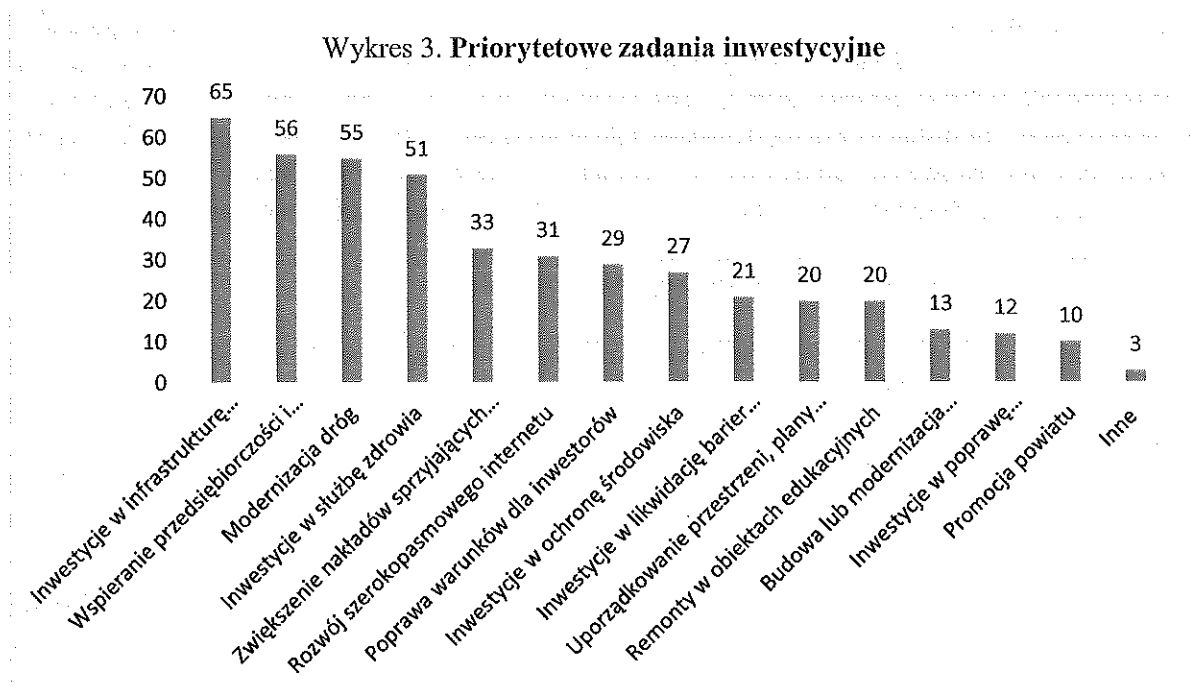
Jedną z bardzo istotnych płaszczyzn funkcjonowania powiatu są inwestycje, dlatego do ankietowanych skierowano pytanie dotyczące priorytetowych, ich zadaniem, kierunków inwestycyjnych. Na pytanie o najbardziej priorytetowe inwestycje ankietowani odpowiadali w sposób przedstawiony w tabeli nr 5 i na wykresie nr 3.

Tabela nr 5. **Priorytetowe zadania inwestycyjne**

Lp.	Zadania inwestycyjne	Liczba odpowiedzi
1.	Inwestycje w infrastrukturę okołodrogową (chodniki, oświetlenie, ścieżki piesze, ścieżki rowerowe)	65
2.	Wspieranie przedsiębiorczości i zapobieganie bezrobociu	56
3.	Modernizacja dróg	55
4.	Inwestycje w służbę zdrowia	51

5.	Zwiększenie nakładów sprzyjających rozwojowi turystyki, sportu i rekreacji	33
6.	Rozwój szerokopasmowego internetu	31
7.	Poprawa warunków dla inwestorów	29
8.	Inwestycje w ochronę środowiska	27
9.	Inwestycje w likwidację barier architektonicznych dla niepełnosprawnych	21
10-11.	Uporządkowanie przestrzeni, plany zagospodarowania przestrzennego	20
10-11.	Remonty w obiektach edukacyjnych	20
12.	Budowa lub modernizacja budynków użyteczności publicznej	13
13.	Inwestycje w poprawę bezpieczeństwa mieszkańców	12
14.	Promocja powiatu	10
15.	Inne	3

Źródło danych: *opracowanie własne*

Zadania inwestycyjne wskazane przez ankietowanych jako priorytetowe stanowią odzwierciedlenie słabych stron powiatu. Za najważniejsze uznano inwestycje w infrastrukturę okołodrogową, wspieranie przedsiębiorczości i przeciwdziałanie bezrobociu, modernizację dróg, inwestycje w służbę zdrowia oraz zwiększenie nakładów sprzyjających rozwojowi turystyki, sportu i rekreacji. Najmniej potrzeb inwestycyjnych dostrzegają ankietowani w zakresie uporządkowania przestrzeni, remontów w obiektach edukacyjnych, modernizacji budynków użyteczności publicznej, poprawy bezpieczeństwa mieszkańców czy promocji powiatu.

Ostatnia część ankiety dotyczyła własnych pomysłów, uwag i wniosków, które należałoby wykorzystać przy opracowaniu strategii na przyszłe lata. Ankietowani zwracali uwagę na infrastrukturę okołodrogową, w tym na poprawę stanu chodników, koszenie pasów przydrożnych oraz budowę ścieżek rowerowych, jak również na potrzebę stworzenia miejsc przyjaznych dla młodych ludzi, np. skateparku. Wiele uwag dotyczyło służby zdrowia i usług świadczonych przez COM. Mimo kosztownych inwestycji i rzeczowych zakupów mieszkańcy oczekują jakościowej poprawy opieki szpitalnej i usług

medycznych. Ankietowane osoby podkreślają również potrzebę zbudowania systemu wsparcia dla inwestorów i tworzenia nowych miejsc pracy w celu zahamowania migracji młodych ludzi poza powiat. Za bardzo ważne strategiczne zadania na przyszłość respondenci uznali promocję powiatu poprzez sport i wydarzenia kulturalne, budowę żłobków, poprawę infrastruktury drogowej oraz organizację połączeń komunikacyjnych zarówno wewnątrz powiatu jak i poza jego granice.

Analizując ankietę, która jest jednym z elementów zbudowania strategii rozwoju Powiatu Jarosławskiego można stwierdzić, że opinie, uwagi i wskazówki respondentów stanowią ważny głos w dyskusji na temat tego w jakim kierunku powinien rozwijać się powiat, jakie są priorytetowe obszary inwestowania oraz które aspekty jego funkcjonowania wymagają poprawy i wzmocnienia.

III. OBSZARY ROZWOJU POWIATU JAROSŁAWSKIEGO

Strategia obejmuje zadania własne samorządu powiatowego. Powiat wykonuje określone ustawami, zadania publiczne o charakterze **ponadgminnym** w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu i dróg publicznych, kultury i ochrony dóbr kultury, kultury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nieruchomościami, zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska; przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta, utrzymania powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, promocji powiatu, współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wybrane zadania samorządu powiatowego (stan na rok 2021):

Zdrowie Działalność Centrum Opieki Medycznej - nadzór nad funkcjonowaniem szpitala powiatowego oraz prowadzenie w nim inwestycji.

Edukacja Zakładanie i prowadzenie publicznych szkół ponadpodstawowych, placówek oświatowo-wychowawczych oraz w przypadku powiatu jarosławskiego: specjalnej szkoły podstawowej i przedszkola w ramach Ośrodka Szkolno-Wychowawczego.

Rynek pracy Działalność Powiatowego Urzędu Pracy, podejmowanie i realizowanie działań zmierzających do ograniczenia bezrobocia i jego negatywnych skutków oraz rozwoju przedsiębiorczości.

Drogi Budowa i remonty dróg powiatowych. Działania w ramach tego zadania prowadzi Powiatowy Zarząd Dróg.

Polityka społeczna Prowadzenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, oferującego wszechstronną pomoc i poradnictwo rodzinne, ponadgminnych domów pomocy społecznej oraz organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, pomoc w integracji ze środowiskiem wychowankom domów dziecka czy zakładów dla nieletnich. To także współpraca z organizacjami społecznymi w sprawie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Wspieranie osób niepełnosprawnych Zadania powiatu w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych, finansowane ze środków PFRON, są realizowane przez Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowy Urząd Pracy. W zakresie orzekania o stopniu

niepełnosprawności oraz innych sprawach z tym związanych, zadania te realizuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny Określanie zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, wydawanie poleceń podjęcia określonych zadań lub usunięcia zagrożeń, tworzenie powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego. To między innymi współpraca z administracją rządową w zapobieganiu klęskom żywiołowym.

Strategia dotyczy planowanego rozwoju powiatu w najbliższym dziesięcioleciu, w wymienionych powyżej dziedzinach życia publicznego, jak również w równie istotnych, czyli komunikacji publicznej, scaleniach i geodezji, szeroko pojętej tematyce środowiska naturalnego i rolnictwa a również kulturze i sporcie. Każda z tych dziedzin została podzielona na obszary strategiczne. W stosunku do każdego z nich założono zadania do realizacji. Punktem wyjścia była analiza i diagnoza na podstawie sytuacji obecnej powiatu jarosławskiego.

Realizacja założonych celów, a w szczególności zadań w poszczególnych obszarach strategicznych, możliwa będzie jedynie poprzez pozyskiwanie do budżetu środków zewnętrznych. Mogą one pochodzić zarówno z funduszy europejskich, budżetu państwa, jak również innych źródeł, przeznaczonych na dofinansowanie lub sfinansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Tak pozyskane środki mogą zostać spożytkowane zarówno na działania inwestycyjne, jak również inne, których realizacja jest założona w *Strategii*. Brak tego typu dofinansowania nie wyklucza oczywiście realizacji założonych zadań z budżetu powiatu – a przynajmniej ich części - jest jednak nieodzowny, by myśleć o kompleksowej realizacji obszarów strategicznych.

Część z założonych działań zakłada możliwość realizacji, wręcz wyłącznie poprzez pozyskanie środków zewnętrznych, co jest uwarunkowane przede wszystkim wysokimi kosztami realizacji, których budżet powiatu nie jest w stanie udźwignąć. W *Strategii* założono jednak ich realizację, ze względu na dotychczasowe doświadczenie z pozyskiwaniem dodatkowych środków, zarówno z funduszy europejskich (Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne), jak również z rządowych funduszy celowych. Niestety, ich konkretne wskazanie na tym etapie jest niemożliwe, ze względu na formy i procedury, które są stosowane przy rozdziale (zazwyczaj jest to forma konkursowa) środków.

III.1 ZDROWIE

Cele i zadania w zakresie ochrony zdrowia w powiecie jarosławskim powinny być realizowane w zgodzie z wyrażoną w „Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030” koncepcją realizacji „szybkiej ścieżki” profilaktyka – diagnostyka – leczenie – rehabilitacja. W związku z tym konieczna jest organizacja i bieżąca koordynacja polityki zdrowotnej powiatu uwzględniająca aktualne i przyszłe potrzeby zdrowotne jego mieszkańców, jak i posiadane i możliwe do zapewnienia zasoby ludzkie, sprzętowe i lokalowe, niezbędne do zaspokojenia tych potrzeb. Biorąc powyższe pod uwagę należy zatem wykorzystać potencjał Centrum Opieki Medycznej, którego struktura umożliwia odegranie kluczowej roli i udział w każdym z ww. obszarów tj. w profilaktyce, diagnostyce, leczeniu i rehabilitacji.

Obszar strategiczny: ODBUDOWA ROLI OŚRODKÓW PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ (POZ) FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CENTRUM OPIEKI MEDYCZNEJ.

Podstawowa opieka zdrowotna to (po przejściu od 1 stycznia 2021 r. ośrodka zdrowia w Rokietnicy) przychodnia przy ul. Kraszewskiego 17 w Jarosławiu (ośrodek główny) oraz 9 ośrodków

POZ, będących filiami ośrodka głównego. Ww. ośrodki zapewniają opiekę lekarską dla ponad 15 000 mieszkańców powiatu, a także środowiskową opiekę pielęgniarską i położniczą

Ośrodki POZ powinny pełnić kluczową rolę w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz edukacji zdrowotnej (z udziałem gabinetów medycyny szkolnej), a jednocześnie powinny świadczyć wysokiej jakości usługi diagnostyczno-lecznicze na poziomie podstawowym, blisko miejsca zamieszkania pacjenta. Prężne działanie ośrodków POZ to jednocześnie niebagatelne źródło finansowania dla Centrum Opieki Medycznej.

Zakładane działania:

- zwiększenie/wzmocnienie obsady personelu medycznego (lekarskiego i pielęgniarskiego) w ośrodkach POZ,
- doposażenie w odpowiedni sprzęt medyczny, m.in. aparaty USG, a także wykonanie niezbędnych prac remontowych.

Obszar strategiczny: INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ BUDYNKÓW CENTRUM OPIEKI MEDYCZNEJ.

Infrastruktura Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu opiera się w dużej mierze na budynkach i instalacjach powstałych na przestrzeni ostatnich niemal 120 lat. Pomimo przeprowadzenia istotnych inwestycji polegających na modernizacji i rozbudowie części szpitala, szczególnie w ciągu ostatnich kilku lat, COM w Jarosławiu wymaga stałej i zaplanowanej na kolejne lata kontynuacji tych działań. Realizowanie tego planu jest niezbędne dla zapewnienia działania Centrum Opieki Medycznej w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób bezpieczny i nieprzerwany.

Zakładane działania:

- sukcesywna wymiana infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,
- sukcesywne prowadzenie prac budowlanych i remontowych mających na celu podniesienie standardu opieki w poszczególnych oddziałach szpitalnych, zaczynając od oddziału urazowo-ortopedycznego i oddziału chirurgicznego,
- generalny remont poszyc dachowych w budynkach szpitala,
- budowa łącznika do budynku mieszczącego oddział obserwacyjno-zakaźny i dziecięcy,
- budowa parkingu dla pacjentów i pracowników,
- sukcesywny, generalny remont dróg i chodników na terenie COM,
- generalny remont pomieszczeń dla pracowników administracji,
- budowa kuchni szpitalnej.

OBSZAR STRATEGICZNY: Zapewnienie usług opiekuńczo – leczniczych.

W odpowiedzi na proces starzenia się społeczeństwa i wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców powiatu jarosławskiego należy podjąć plan rozszerzania zakładu opiekuńczo – leczniczego o kolejne miejsca. Na początku 2021 r. na terenie powiatu znajdował się 1 zakład opiekuńczo-leczniczy funkcjonujący w ramach Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu oraz Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy Kolgmed. Pierwszy z nich dysponuje 25 łózkami, a czas oczekiwania na przyjęcie to minimum 1 rok. Drugi zakład dysponuje 41 łózkami, w tym 6 to łóżka hospicyjne, a czas oczekiwania na przyjęcie to minimum 3 lata. Optymalnym rozwiązaniem byłoby zlokalizowanie zakładu należącego do Centrum Opieki Medycznej w odrębnym, parterowym budynku z potencjałem na minimum 100 łózek. Starzejące się społeczeństwo oznacza konieczność stawienia czoła coraz liczniejszym przypadkom chorób cywilizacyjnych, których rosnąca liczba koreluje bezpośrednio

z coraz dłuższym trwaniem życia oraz coraz większą liczbą tych osób. Jedną z większych grup chorób cywilizacyjnych stanowią choroby neurodegeneracyjne, spośród których ważniejszą epidemiologicznie jest choroba Alzheimera, w przypadku której liczba chorych rośnie i będzie rosła coraz szybciej, a miejscem które zapewnia tym osobom właściwe warunki bytowe i medyczne jest zakład opiekuńczo-leczniczy.

Zakładane działania:

- utworzenie nowej lokalizacji dla ZOL-u działającego w budynku szpitala, umożliwiającej poszerzenie bazy łóżkowej do minimum 100.

OBSZAR STRATEGICZNY: Centrum Opieki Medycznej jako miejsce porodu mieszkanek powiatu jarosławskiego.

Według danych z Rocznika Demograficznego za rok 2018 liczba mieszkańców powiatu jarosławskiego wynosi 120714, w tym 58945 mężczyzn i 61769 kobiet. Należy przy tym zauważyć, iż liczba mieszkańców powiatu wykazuje tendencję spadkową; w 2017 r. wynosiła 120980. Liczba urodzeń żywych w 2018 r. wynosiła 9,7/1000 mieszkańców, co stanowi relatywnie wysoką wartość. Liczba zgonów ogółem wynosiła w tym samym okresie 9,5/1000 mieszkańców. Oznacza to, iż przyrost naturalny uległ poprawie w odniesieniu do roku 2017 i jest minimalnie dodatni, a jego wartość to 0,2/1000 mieszkańców. Na uwagę zasługuje wskaźnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych, wynoszący 0,9, co oznacza że jest najniższy spośród wszystkich powiatów województwa podkarpackiego. Przykładowo dla powiatu przeworskiego wskaźnik ten to 2,4, a dla miasta Rzeszów 5,7. Tego typu informacja może być wykorzystana np. do promocji usług świadczonych przez Oddział Położniczo-Ginekologiczny COM, kierowanych do kobiet ciężarnych. Wyżej wymienione wskaźniki pokazują jak ważne dla mieszkańców powiatu jarosławskiego jest zapewnienie dostępu do sprawnie i komfortowo zorganizowanych oddziałów: położniczo-ginekologicznego, neonatologicznego oraz dziecięcego.

Zakładane działania:

- promowanie oferty Oddziału Położniczo-Ginekologicznego wśród mieszkańców powiatu jarosławskiego i powiatów ościennych,
- poszerzanie współpracy COM o lekarzy, którzy sprawują opiekę nad kobietami w ciąży w ramach pozaszpitalnych usług komercyjnych (prywatnych),
- poprawa atrakcyjności oferty COM m.in. poprzez uruchomienie tzw. porodów bez bólu, uruchomienie tzw. porodów rodzinnych czy też uruchomienie prężnie działającej szkoły rodzenia.

OBSZAR STRATEGICZNY: Profilaktyka i leczenie chorób układu krążenia.

W 2016 roku 49,6% zgonów w powiecie jarosławskim spowodowanych było chorobami układu krążenia. Wskazuje to na konieczność utrzymania i rozwijania oddziałów takich jak kardiologiczny i neurologiczny z pododdziałem udarowym, a także poradni specjalistycznych – odpowiednio – kardiologicznej i neurologicznej. Wysoki wskaźnik zgonów z powodu chorób układu krążenia jest niewątpliwie skorelowany z dużą i stale rosnącą liczbą osób w wieku starszym. Należy w tym miejscu podkreślić rolę placówek podstawowej opieki zdrowotnej, które powinny być aktywne w zakresie bieżącej opieki medycznej nad mieszkańcami powiatu, w tym nad osobami starszymi.

Zakładane działania:

- uruchomienie i prowadzenie w ośrodkach POZ finansowanego przez NFZ *Programu Profilaktyki Chorób Układu Krążenia*,
- promowanie zdrowego stylu życia (aktywność fizyczna, prawidłowe odżywianie, edukacja antynikotynowa).

OBSZAR STRATEGICZNY: Wdrożenie i realizacja programu polityki zdrowotnej w zakresie zaburzeń odżywiania, wad postawy.

III.2 EDUKACJA

OBSZAR STRATEGICZNY: Poprawa jakości edukacji.

W gospodarce XXI wieku najcenniejszym zasobem, który decyduje o rozwoju gospodarczym, zarówno w aspekcie ilościowym jak i w aspekcie jakościowym jest wiedza, którą reprezentują ludzie dobrze wykształceni, posiadający twórcze umiejętności i innowacyjne myślenie. Umiejętności i wiedza jednostek mają kluczowe znaczenie dla ich pozycji na rynku pracy, podnoszenie poziomu innowacyjności, rozszerzenie stosowania nowoczesnych technologii i metod zarządzania, wpływanie na efekty ekonomiczne firm oraz jakość produkowanych dóbr i świadczonych usług. W dążeniu do osiągnięcia podstawowego celu jakim jest poprawa jakości usług edukacyjnych ważne jest wykorzystanie czterech elementów, które te usługi bezpośrednio kreują: nauczyciele, baza dydaktyczna, uczniowie i rodzice oraz otoczenie szkół i placówek.

Zakładane działania:

Nauczyciel:

- zapewnienie nauczycielom dostępu do nowych technologii w nauczaniu. Organizacja szkoleń i form dokształcających,
- wyposażenie nauczycieli w wiedzę i umiejętności do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami,
- rozwijanie kompetencji miękkich nauczycieli,
- stworzenie systemu wsparcia psychologicznego dla nauczycieli oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych,
- stworzenie i upowszechnienie platformy dobrych praktyk.

Uczniowie i rodzice:

- stworzenie powiatowego systemu wspierania i promowania uczniów zdolnych,
- realizacja projektów wspomagających motywację uczniów do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności zawodowych, informatycznych, społecznych i innych,
- organizacja wsparcia psychologicznego dla uczniów i rodziców.

Baza:

- modernizacja i doposażenie infrastruktury i bazy dydaktycznej szkół. Wyposażenie szkół w nowoczesne technologie,
- stworzenie zespołu ds. pozyskiwania funduszy UE i resortowych oraz wykorzystania innych projektów,

- rozwijanie form kształcenia praktycznego we współpracy z pracodawcami i instytucjami
- restrukturyzacja sieci szkół.

Otoczenie szkoły:

- współpraca z Uczelnią, wykorzystanie potencjału PWST-E w Jarosławiu,
- stworzenie Powiatowej Biblioteki Naukowo-Dydaktycznej,
- organizacja pomocy prawnej dla szkół w zakresie działalności statutowej.

OBSZAR STRATEGICZNY: Wspieranie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów z uwzględnieniem regionalnego rynku pracy.

Między szkolnictwem a rynkiem pracy występuje bardzo złożona relacja, która przejawia się w tym, że rynek pracy ma charakter złożony i dynamiczny, a edukacja działa w pewnej hierarchicznej i legislacyjnej strukturze, która jest mniej elastyczna, a wszystkie jej zmiany, w tym czas wykształcenia uczniów w nowym zawodzie wymagają co najmniej kilku lat. Również zmiany struktury szkolnictwa na danym terenie wymagają pewnego okresu czasowego. W ostatnich pięciu latach, tj. 2015-2020, w powiecie jarosławskim nastąpiły w tym zakresie znaczące zmiany. Udział uczniów w liceach ogólnokształcących w ogólnej liczbie uczniów w szkołach ponadpodstawowych zmniejszył się o ponad 9 % i obecnie wynosi 32,2%. Odkondu się to na korzyść techników, w których udział uczniów wzrósł o ponad 10% i wynosi obecnie 51,4 %. Biorąc jeszcze pod uwagę szkoły branżowe, można powiedzieć, że w powiecie jarosławskim prawie 7 na 10 uczniów kształci się zawodowo, co jest bardzo korzystną tendencją z punktu widzenia rynku pracy, który jest jednym z podstawowych odbiorców systemu edukacji. Dlatego nadrzędnym celem szkolnictwa jest z jednej strony takie kształcenie uczniów, które pozwoli na uzyskanie konkretnych kwalifikacji zawodowych poszukiwanych przez pracodawców, a z drugiej strony uczniowie będą rozwijać tzw. kompetencje kluczowe, które umożliwią im elastycznie i mobilnie reagować na zmiany na rynku pracy, na którym się w przyszłości znajdą. Tak więc edukacja powinna nie tylko odpowiadać na potrzeby i zmiany na rynku pracy, ale również wyposażyć uczniów w taką wiedzę i umiejętności, które umożliwią im aktywnie i skutecznie poszukiwać pracy lub w razie potrzeby ją zmienić.

Zakładane działania:

- promocja kształcenia zawodowego w szkołach podstawowych,
- ścisła współpraca doradców zawodowych w szkołach z pracownikami PUP (stworzenie grupy doradców: nauczyciele + pracownicy PUP),
- stałe dostosowywanie oferty edukacyjnej szkół do potrzeb rynku pracy,
- rozwój i doskonalenie dualnego systemu kształcenia,
- promocja specjalistów w edukacji zawodowej,
- stały rozwój bazy dydaktycznej w kształceniu zawodowym (tik, laboratoria wyposażone w najnowszy sprzęt),
- wspieranie i promocja talentów – stypendia, patronaty,
- wsparcie finansowe działania kół zainteresowań zajęć dodatkowych (dodatkowe finansowanie);
- pozyskiwanie środków na wspieranie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci, młodzieży oraz kadry (unijne, pozaunijne, zagraniczne itp.),
- wsparcie kształcenia kompetencji kluczowych,
- prowadzenie badań i analiza potrzeb uczniów,
- szkolenie rodziców w obszarze cyfryzacji (przeciwdziałanie wykluczeniu).

OBSZAR STRATEGICZNY: Dostępność usług edukacyjnych, przeciwdziałanie wykluczeniu.

Nadrzędnym celem edukacji jest wspieranie optymalnego rozwoju każdej osoby uczącej się oraz udzielanie pomocy podmiotom zaangażowanym w ten proces. Jest to możliwe poprzez stworzenie optymalnych warunków do indywidualnego rozwoju ucznia, jego aktywny udział i zaangażowanie oraz poprzez zwiększenie dostępności edukacji. Sukces edukacyjny uwarunkowany jest z jednej strony zasobami osoby uczącej się (możliwościami i preferencjami w zakresie uczenia się), z drugiej zaś dostępnością środowiska uczenia się, które nie tylko oczekuje, że uczeń dostosuje się do normy, ale również ono dostosowuje się do ucznia.

Według danych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jarosławiu, na przestrzeni pięciu lat szkolnych (2015/2016 – 2019/2020), ilość uczniów z różnymi niepełnosprawnościami, uczących się w szkołach ogólnodostępnych, znacznie wzrosła. Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego jest większa o 250% (39 orzeczeń w roku 2015/2016, 102 orzeczenia w roku 2020). Szczególny wzrost odnotowano wśród osób z autyzmem lub zespołem Aspergera. W ostatnich pięciu latach poradnia wydała aż 309 orzeczeń uczniom z tym zaburzeniem, co stanowi znaczny odsetek w całej uczącej się populacji uczniów w powiecie. Wyzwaniem dla systemu edukacji jest więc taka jego organizacja, aby uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - z dysfunkcjami, zaburzeniami, niepełnosprawnościami - znaleźli miejsce w szkołach ogólnodostępnych, które stworzą warunki sprzyjające ich indywidualnemu i optymalnemu rozwojowi. Służyć temu będzie edukacja włączająca.

Zakładane działania:

- podnoszenie kwalifikacji, wiedzy i umiejętności nauczycieli pracujących z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- powołanie powiatowego koordynatora do spraw wsparcia nauczycieli w zakresie kształcenia specjalnego,
- zatrudnienie w szkołach psychologów,
- utworzenie oddziałów klasowych o mniejszej liczebności, do których uczęszczaliby uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- stworzenie programów wychowawczych (obejmujących dzieci już od wieku przedszkolnego), których celem będzie kształtowanie odpowiednich postaw w stosunku do niepełnosprawnych rówieśników,
- poszerzenie zakresu działań rewalidacyjnych poradni psychologiczno-pedagogicznej.

OBSZAR STRATEGICZNY: Szkolnictwo wyższe.

Podrozdział opracowany przez PWSTE w Jarosławiu – dziękujemy.

Na terenie powiatu jarosławskiego działalność prowadzi Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu. Jest największą uczelnią zawodową województwa podkarpackiego i jedną z największych w Polsce. Misją Uczelni jest troska o kształcenie młodzieży na najwyższym poziomie dla potrzeb otoczenia społecznego. Uczelnia jest centrum nowoczesnego kształcenia oraz życia naukowego i intelektualnego regionu. Stanowi kontynuację kształcenia w oparciu o profile nauczania realizowane w szkołach ponadpodstawowych regionu. Wysoki poziom nauczania, budowa potencjału badawczego, rozwój współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, pomnażanie potencjału intelektualnego służącego zrównoważonemu rozwojowi lokalnemu i regionalnemu, to główne cele działalności Uczelni. Zachowanie wysokiego poziomu nauczania oraz dostosowanie do potrzeb współczesnego rynku pracy jest realizowane w oparciu o nowoczesne programy nauczania i metody dydaktyczne. Dlatego Uczelnia zajmuje czołowe miejsca w ogólnopolskich rankingach uczelni kształcących na profilu praktycznym. Nowoczesne podejście do wyzwań rynku pracy przejawia się znaczną elastycznością i reakcją na zindywidualizowane

potrzeby współczesnego rynku pracy. Prowadzone przez Uczelnię kierunki są odpowiedzią na potrzeby rynku pracy w różnych obszarach działalności. Obecnie w pięciu instytutach realizowanych jest 16 kierunków studiów.

Instytut Ochrony Zdrowia

Studia licencjackie: Kosmetologia, Pielęgniarstwo, Praca socjalna

Studia magisterskie: Pielęgniarstwo, Praca socjalna

Instytut Stosunków Międzynarodowych

Studia licencjackie: Administracja, Hotelarstwo i animacja czasu wolnego

Studia magisterskie: Administracja

Instytut Ekonomii i Zarządzania

Studia licencjackie: Bezpieczeństwo wewnętrzne, Finanse i rachunkowość, Zarządzanie

Studia magisterskie: Bezpieczeństwo wewnętrzne, Zarządzanie

Instytut Humanistyczny

Studia licencjackie: Filologia angielska

Studia jednolite magisterskie: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna

Studia magisterskie: Pedagogika

Instytut Inżynierii Technicznej

Studia inżynierskie: Automatyka i elektronika praktyczna, Budownictwo, Geodezja i kartografia, Informatyka, Logistyka i spedycja

Studia magisterskie: Geodezja i kartografia

Zakładane działania:

- w najbliższych latach Uczelnia będzie poszerzać ofertę kształcenia na kierunkach magisterskich, co stanowi przedłużenie realizacji studiów na poziomie pierwszego stopnia i jednocześnie jest odpowiedzią na potrzeby rynku pracy. W zakresie studiów inżynierskich, odpowiadając na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rozwiązań telemedycznych, wdrożony zostanie kierunek Inżynieria mechaniczno-medyczna. Uczelnia planuje również uruchomienie studiów z zakresu rolnictwa oraz terapii naturalnych.

III.3 PRACA I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Pozytywne trendy obserwowane w minionych kilku latach na jarosławskim rynku pracy zostały w 2020 roku odwrócone na skutek pandemii Covid-19. Wzrost liczby bezrobotnych, wzrost stopy bezrobocia, zmniejszenie zapotrzebowania na pracowników, wyhamowanie inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości, to tylko część negatywnych skutków pandemii, których minimalizowanie będzie perspektywą kolejnych lat.

Powiat jarosławski od wielu lat podejmuje starania o zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wspiera tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Na koniec 2020 roku w rejestrze REGON wpisanych było 9598 podmiotów gospodarczych z siedzibą na obszarze powiatu jarosławskiego, z tego 1170 podmiotów miało zawieszoną działalność gospodarczą.

Mikroprzedsiębiorstwa stanowiły około 96% funkcjonujących podmiotów, małe przedsiębiorstwa około 3%, średnie przedsiębiorstwa niecałe 1%, natomiast duże przedsiębiorstwa stanowiły niewielki odsetek podmiotów. Zakres wsparcia oferowany przedsiębiorcom przez Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu niewątpliwie będzie mieć wpływ na kształtowanie się jarosławskiego rynku pracy w perspektywie kolejnych lat.

Obszar strategiczny: ZWIĘKSZENIE POZIOMU ZATRUDNIENIA.

- **Wzmacnianie usług pośrednictwa pracy**

W ramach tego działania realizowane będą zadania ukierunkowane na aktywizację zawodową, tworzenie innowacyjnych i konkurencyjnych miejsc pracy, wsparcie przedsiębiorstw. Efektem podejmowanych działań będzie przywrócenie osób pozostających bez pracy oraz zagrożonych wykluczeniem na rynek pracy, poprzez tworzenie możliwości do zatrudnienia i samozatrudnienia.

Wiodące zadanie służb zatrudnienia to profesjonalne pośrednictwo pracy, które musi wykraczać poza prosty schemat kojarzenia oferty z kandydatem do pracy.

- **Wzmacnianie poradnictwa zawodowego**

Współczesne, skuteczne poradnictwo zawodowe wspierać powinno umiejętność planowania kariery zawodowej i trafność w określaniu własnych kompetencji. Konieczna jest też m.in. stała współpraca urzędów ze szkołami oraz rodzicami w celu wypracowania wspólnych rozwiązań, przygotowujących osoby wchodzące na rynek pracy do racjonalnych wyborów drogi zawodowej. Niezbędnym jest rozwijanie poradnictwa zawodowego w kierunku indywidualnej współpracy z klientami.

- **Wzmacnianie kwalifikacji i kompetencji bezrobotnych oraz poszukujących pracy**

Brak kwalifikacji lub kompetencji jest główną przyczyną bezrobocia. Prowadzi to do sytuacji, w której są oferty pracy, ale brakuje wykwalifikowanych kandydatów. Kwalifikacje oraz kompetencje będą wzmacniane poprzez organizowanie oraz finansowanie szkoleń zawodowych. Zakres tematyczny szkoleń będzie odpowiedzią na indywidualne potrzeby uczestników oraz na stawiane przez pracodawców wymagania w ofertach pracy.

- **Inicjowanie i udział w programach oraz projektach wspierających obniżenie bezrobocia**

Niezbędne jest stosowanie indywidualnego wsparcia oraz wdrażanie nowych innowacyjnych bądź pilotażowych rozwiązań. Indywidualne problemy wymuszają konieczność modyfikowania podstawowej pomocy, czego wynikiem będzie spersonalizowane oraz pozasystemowe wsparcie odpowiadające konkretnym potrzebom uczestników projektu.

- **Wzmacnianie zatrudnienia**

Subsydiowanie zatrudnienia, a szczególnie refundowanie, finansowanie lub dotowanie kosztów związanych z zatrudnianiem osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy jest od lat skutecznym narzędziem wzmacniającym zatrudnienie. Niezależnie od obszaru oraz zastosowanej formy, subsydia mają pośrednio szersze oddziaływanie. Konieczne jest poszukiwanie nowych, innowacyjnych form wsparcia pracodawców.

- **Wspieranie kwalifikacji zawodowych i kompetencji pracodawców i ich pracowników**

W obecnych warunkach gospodarczych wykonywanie przez całe życie tej samej pracy, tego samego zawodu, przy użyciu tych samych narzędzi jest w zasadzie niemożliwe. Zmienia się zakres wiedzy,

zmieniają się technologie i rynki. Pojawiają się nowe zawody. Inne zawody zmieniają się ze względu na zmiany technologiczne i gospodarcze lub też całkowicie zanikają, stają się niepotrzebne. Oznacza to, że raz nabyte kompetencje i kwalifikacje muszą być stale doskonalone, aby umożliwiły pracownikom sprostanie kolejnym zmianom generowanym przez postęp technologiczny, gospodarczy i społeczny.

Po ukończonym kształceniu Pracodawcy będą mogli zwiększać swoim pracownikom wymiar czasu pracy, długość umowy, poszerzą ich zakresy obowiązków przez co staną się bardziej atrakcyjni. Na rynku pracy oprócz kwalifikacji zawodowych, nie mniej ważne jest nabywanie i doskonalenie tzw. kwalifikacji miękkich.

- **Wzmacnianie współpracy pomiędzy podmiotami rynku pracy**

Działania te powinny być realizowane głównie przy współpracy z przedsiębiorcami, pracodawcami oraz instytucjami. Podstawą rozwoju regionu jest kapitał ludzki. Niezbędne jest zatem umiejętne promowanie zdolności do zatrudniania i mobilności na rynku pracy, jak również potrzeby stałego doksztalcania, zwiększania kwalifikacji zawodowych. Należy rozwijać współpracę pomiędzy podmiotami rynku pracy, zmierzającą do inwestowania i rozwijania zakładów pracy.

- **Promowanie i ułatwianie zatrudniania cudzoziemców**

W perspektywie wyzwań, przed którymi staje polski rynek pracy, w tym nasz lokalny rynek pracy, oraz rosnącej na nim roli cudzoziemskiej siły roboczej, konieczne wydaje się wprowadzanie rozwiązań ułatwiających zatrudnianie obywateli państw trzecich. Należy pracować nad jakością obsługi pracodawców w tym względzie oraz zwiększeniem wiedzy w zakresie zatrudniania cudzoziemców.

Obszar strategiczny: WSPIERANIE I ROZWÓJ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

- **Wspieranie nowych inicjatyw lokalnej przedsiębiorczości.**

Działanie będzie realizowane między innymi przez wspieranie osób, które zamierzają rozpocząć własną działalność gospodarczą. Powstanie nowych przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na rynek pracy, powstaną nowe miejsca pracy, co będzie prowadzić do zmniejszenia poziomu bezrobocia. Niezbędne jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez udzielanie pomocy w zdobywaniu wiedzy dot. prowadzenia i funkcjonowania własnej firmy oraz stworzenia warunków sprzyjających startowi z pomysłem biznesowym.

- **Inicjowanie i udział w programach oraz projektach wspierających lokalną przedsiębiorczość.**

Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości poprzez inicjowanie i udział w programach oraz projektach przyczyni się do pobudzenia aktywności lokalnej oraz możliwości pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania zakładanych działań. Umożliwi to integrację oraz wzmocnienie więzi społecznych, poczucie wspólnoty, tradycji i kultury przedsiębiorczości. Wygeneruje powstawanie miejsc pracy oraz nowych podmiotów gospodarczych.

III.4 DROGI

Na terenie powiatu jarosławskiego znajduje się 418 km dróg (stan na styczeń 2021 r.), w tym 5 km dróg gruntowych, 26 mostów, 1 wiadukt. Powiatowy Zarząd Dróg obejmuje swoim zakresem działania sieć drogową, znajdującą się na terenie gmin: Jarosław, Pawłosiów, Chłopice, Rokietnica, Roźwienica, Wiązownica, Laszki, Radymno oraz miast: Jarosław, Radymno oraz Pruchnik.

Drogi powiatowe łączą wszystkie miejscowości, w których są siedziby JST. W wyniku prac remontowych na drogach powiatowych znacznie poprawił się stan nawierzchni oraz chodników, jak również zwiększyła się długość dróg o nawierzchni twardej. Pomimo corocznie ponoszonych nakładów finansowych stan techniczny dróg będący w utrzymaniu Zarządu Dróg wymaga remontu oraz modernizacji. Głównym problemem jest niewystarczająca szerokość jezdni.

Zakładane działania:

- przeznaczenie środków finansowych na przebudowę mostów – zwiększenie nośności,
- podniesienie nośności dróg do standardów unijnych,
- ciągłe inwestowanie w infrastrukturę drogową – w tym jezdnie i chodniki - w celu poprawy jakości stanu nawierzchni, poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych,
- poprawa odwodnienia nawierzchni dróg oraz odprowadzenie wód z pasa drogowego do odbiorników wód w celu zaprzestania niszczenia nawierzchni,
- współpraca z jednostkami samorządowymi w zakresie jednolitej organizacji ruchu między wszystkimi zarządcami,
- promocja obszarów atrakcyjnie turystycznie poprzez budowę ścieżek rowerowych,
- poprawa estetyki i bezpieczeństwa poprzez zwiększenie nakładów finansowych na bieżące utrzymanie dróg.

III.5 WSPARCIE RODZINY I POLITYKA SPOŁECZNA

Bezpieczeństwo jakie daje dobrze rozwinięta pomoc społeczna jest jedną z podstawowych potrzeb ludzkich, która w znacznym stopniu wpływa na jakość życia i dobrobyt społeczny. Z bezpieczeństwem społecznym powiązane są również wartości takie jak: sprawiedliwość społeczna, równość, solidarność, samorządność i partnerstwo. Na bazie tych wartości zaproponowane zostały działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa i integracji społecznej, a w konsekwencji poprawa jakości życia mieszkańców powiatu jarosławskiego. Szczególnie koniecznymi działaniami ochronnymi powinny być objęte te grupy, które z racji swoich psychofizycznych zdolności nie będą nigdy w stanie w pełni uczestniczyć w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Obecna organizacja systemu pomocy społecznej jest dostosowana do potrzeb społecznych, a jednocześnie stanowi system otwarty - elastycznie dopasowujący się do zmieniających się realiów. Realizowana jest poprzez różne działania prowadzone we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami.

Obszar strategiczny: PIECZA ZASTĘPCZA.

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, powiat zapewnia opiekę i wychowanie w pieczy zastępczej - rodzinnej bądź instytucjonalnej. Stanowiąc bliskie dziecku środowisko, pozwala nawiązać nowe, a czasem jedyne więzi emocjonalne, a tym samym zapobiec negatywnym dla rozwoju dziecka skutkom sieroctwa.

Zadaniem rodzinnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź do momentu przysposobienia lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno przede wszystkim zapewniać małoletniemu możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych w sytuacji gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zabezpieczyć. Piecza zastępcza powinna przygotować dziecko do odpowiedzialnego i samodzielnego życia oraz pokonywania trudności życiowych; wpajać prawidłowe normy funkcjonowania w społeczeństwie; podtrzymywać kontakty z rodziną i rówieśnikami.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza natomiast zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe i rozwojowe. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego

rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu jego powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć bowiem charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

Zakładane działania:

- wsparcie dla wychowanków zagrożonych wykluczeniem społecznym, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej – deinstytucjonalizacja,
- wspieranie rodzin zastępczych w ich działalności, w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych.

Obszar strategiczny: WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Niepełnosprawność jest uznawana za jeden z głównych problemów społecznych, ze względu na jego rozmiary, powszechność występowania oraz konsekwencje indywidualne i społeczne, jakie za sobą niesie. Dotyczy ludzi w różnym wieku, ograniczając lub uniemożliwiając im korzystanie w pełni z dobrodziejstw życia społecznego oraz przysługujących każdemu obywatelowi praw. Pozostawienie osób dotkniętych tym problemem oraz ich rodzin samym sobie prowadzi do ich społecznego wykluczenia. Oznacza to sytuację, która uniemożliwia lub w sposób znaczący utrudnia jednostkom lub grupom pełnienie społecznie akceptowanych ról, korzystanie z istniejącej infrastruktury i dóbr publicznych oraz zdobywanie dochodów w godny sposób.

W zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, zmierzających do pełnego indywidualnego rozwoju i zaspokojenia ich potrzeb we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym jest wyrównanie szans w życiu społecznym.

Zakładane działania:

- tworzenie systemu zapewniającego możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- tworzenie systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych,
- tworzenie równych szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- zapewnianie właściwej pomocy medycznej osobom niepełnosprawnym,
- tworzenie systemu pomocy w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie kontroli przestrzegania prawa wobec osób niepełnosprawnych,
- stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do udziału w różnych formach życia społecznego.

Obszar strategiczny: WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, W TYM W SZCZEGÓLNOŚCI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Biorąc pod uwagę problemy w obszarze włączenia społecznego, w powiecie jarosławskim koniecznym staje się podjęcie całościowych oraz dostosowanych do specyficznych potrzeb, działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców regionu, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, przede wszystkim ubogich, długotrwale bezrobotnych,

niepełnosprawnych i bezdomnych. Działania te są szczególnie efektywne przy współpracy z wyspecjalizowanymi organizacjami pozarządowymi (stowarzyszenia, fundacje, itp.). Takie partnerstwo rokuje także duże możliwości na pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych, co jest nieodzowne do kompleksowej realizacji zakładanych działań.

W celu skutecznego przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i ubóstwu niezbędna jest poprawa dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej oraz do specjalistycznych usług zdrowotnych, skierowanych przede wszystkim do dzieci. Istotne jest również wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacja dzieci niepełnosprawnych lub zagrożonych niepełnosprawnością. Istotną rolę może odegrać tu wspomniane partnerstwo na linii JST – NGO (*Jednostki Samorządu Terytorialnego – Organizacje Pozarządowe*).

Szczególnego wsparcia wymagają osoby z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnościami sprzężonymi i rzadkimi, w zakresie m.in. usług wspierających aktywizację zawodową. Dodatkowego wsparcia wymaga działalność w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności prowadzona przez podmioty ekonomii społecznej, takie jak warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, kluby oraz centra integracji społecznej, często prowadzone przez organizacje pozarządowe.

Ze względu na zmieniającą się sytuację demograficzną związaną ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, oraz problemy wynikające z niepełnosprawności lub długotrwałej choroby w powiecie pojawiają się poważne wyzwania związane z usługami skierowanymi do osób starszych, niepełnosprawnych i chorych, w tym usługami zdrowotnymi. Tendencja ta przyczynia się do zwiększonego zapotrzebowania na świadczenia w zakresie opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Niezbędne są działania sprzyjające usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę, potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Inicjatywy te muszą zostać wzmocnione wsparciem polegającym na zwiększeniu dostępności do mieszkalnictwa wspomaganego w tym treningowego i chronionego.

Zakładane działania (we współpracy i partnerstwie pomiędzy JST a NGO):

- współpraca, w zakresie programów profilaktycznych adresowanych do małych dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych, w tym kooperacja Centrum Opieki Medycznej i Centrum Wspomagania Rozwoju Małego Dziecka,
- rozwój środowiskowego modelu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w formie asystencji oraz Kręgów Wsparcia,
- powstanie Powiatowego Centrum Ekonomii Społecznej lub/i Klastra Ekonomii Społecznej, w tym stworzenie warunków do współpracy,
- współpraca w zakresie wdrażania i realizacji modelu zatrudnienia wspomaganego osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy, w tym Powiatowego Urzędu Pracy w Jarosławiu oraz Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie,
- rozwój mieszkalnictwa chronionego, treningowego i wspieranego, w tym wsparcie działającego już Mieszkania Chronionego oraz utworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego dla osób z niepełnosprawnościami,
- rozwój sportu i rekreacji osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu.

Obszar strategiczny: INTERWENCJA KRYZYSOWA.

Zadania powiatu, związane z interwencją kryzysową realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Interwencję kryzysową stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

Właściwym celem interwencji kryzysowej jest przezwyciężenie kryzysu przez osobę nim dotkniętą, aby powróciła równowaga psychiczna (autentyczna, a nie pozorna w postaci stanu transkryzysowego), dlatego potrzeba takiego podejścia interwencyjnego, które winno zapewniać płynność działania służb interwencyjnych, warunkując szybkość, ciągłość i efektywność pomocy w kryzysie.

Zakładane działania:

- rozwijanie systemu wielospecjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w celu udzielania kompleksowego wsparcia dla osób będących w kryzysie,
- intensyfikacja współpracy z jednostkami organizacyjnymi Powiatu Jarosławskiego w celu realizacji założonych w strategii działań.

Obszar strategiczny: INSTYTUCJONALNA POMOC SPOŁECZNA.

Na terenie powiatu jarosławskiego funkcjonują cztery domy pomocy społecznej, które z uwagi na różnorodny profil działania gwarantują pomoc i opiekę osobom z wieloma schorzeniami tj. dom dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych, dom dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla osób chorych psychicznie.

Oprócz różnorodności świadczonych usług ze względu na profil działalności również położenie tych domów sprawia, że powiat może oferować szerokie usługi biorąc pod uwagę indywidualne preferencje klientów pomocy społecznej. Jeden dom oferuje swoje usługi w centrum miasta, natomiast trzy pozostałe położone są w środowisku wiejskim i są atrakcyjne dla osób ceniących spokój i ciszę.

Biorąc pod uwagę zmieniającą się sylwetkę klienta pomocy społecznej oraz bardzo zróżnicowany wiek, w tym kierowanie do domu pomocy społecznej o profilu psychiatrycznym bardzo młodych osób, konieczne wydaje się rozbudowanie infrastruktury tych domów i wykorzystanie przestrzeni, którą dysponują bądź jej pozyskanie do tych celów.

Poziom życia mieszkańców domu uzależniony jest od jakości i poziomu świadczonych w nim usług, które muszą być dostosowane do potrzeb mieszkańców i stopnia ich niepełnosprawności fizycznej i psychicznej. Chcąc spełniać coraz to większe oczekiwania potencjalnych mieszkańców domów pomocy społecznej i ich rodzin należy zadbać o bardzo wysoki poziom usług opiekuńczych i wspomagających których realizacja będzie możliwa dzięki dobrze wykwalifikowanemu personelowi oraz podniesienie poziomu usług bytowych przez unowocześnienie i zmodernizowanie bazy lokalowej (z uwzględnieniem ochrony środowiska) oraz zorganizowanie przyjaznej przestrzeni (także zewnętrznej) w wydzielonych strefach do wypoczynku, rehabilitacji, terapii, aktywizacji zawodowej i relaksacji w odpowiednio zaprojektowanym otoczeniu i we współpracy ze środowiskiem lokalnym.

Niezwykle ważną kwestią dla mieszkańców domów pomocy społecznej jest kontakt ze środowiskiem zewnętrznym. Daje im to poczucie aktywnego udziału w życiu, które niejako zostało ograniczone w momencie zamieszkania w domu pomocy. Na tym gruncie również domy powinny rozwinąć swoją działalność poprzez współpracę ze środowiskiem lokalnym, szkołami, uczelniami i organizacjami działającymi na terenie powiatu.

Zakładane działania:

- podnoszenie standardu usług bytowych dla mieszkańców domów poprzez modernizację i poprawę jakości infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- podnoszenie jakości i poziomu usług opiekuńczych i wspomagających dla mieszkańców domów poprzez lepsze dopasowanie oferty do indywidualnych potrzeb jego mieszkańców i podnoszenie kwalifikacji zatrudnionego personelu,
- promocja i współpraca w obszarze pomocy społecznej poprzez budowanie sieci współpracy lokalnej z instytucjami i organizacjami działającymi na terenie powiatu,
- przełamywanie stereotypów i uprzedzeń oraz budowanie międzyludzkiej solidarności, tolerancji i akceptacji osób chorych poprzez zwiększenie świadomości i edukacji w zakresie problematyki niepełnosprawności i zaburzeń psychicznych.

Obszar strategiczny: SYSTEMOWE WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.

Powiat Jarosławski, dążąc do stworzenia demokratycznego ładu społecznego, za istotny czynnik uznaje budowę społeczeństwa obywatelskiego, którego bazą jest partnerstwo między administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi. Dzięki coraz większej aktywności, organizacje pozarządowe stają się dla samorządu cennym partnerem w realizacji zadań publicznych i rozwoju lokalnych społeczności. Partnerstwo to ma na celu lepsze wykonywanie zadań powiatu poprzez możliwie pełne wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych.

Dla samorządu powiatowego istotnym elementem współpracy są rozwiązania prawne, dotyczące form współuczestnictwa obywateli w podejmowaniu zadań publicznych (konsultacje społeczne, opiniowanie projektów aktów normatywnych, składanie skarg i petycji i inne).

Wsparcie przez JST rozwoju sektora obywatelskiego wiąże się z koniecznością poszukiwania nowych źródeł finansowania na systemowe formy takiej pomocy. Wynika to z faktu, że duża część środków przeznaczonych dla organizacji pozarządowych pochodzi z puli środków publicznych, w tym ze środków unijnych. Dostępne są też środki niepubliczne, przekazywane np. przez fundacje grantodawcze. Informacja o dostępnych środkach jest rozproszona; na poziomie regionu i kraju bardzo wiele podmiotów zajmuje się ich przekazywaniem, dlatego dla efektywnej współpracy istotne jest stworzenie spójnego systemu informacji o dostępności funduszy, a także tworzenie warunków do zawiązywania partnerstw publiczno-społecznych dla pełniejszej realizacji zadań powiatu.

Zakładane działania (we współpracy i partnerstwie pomiędzy JST a NGO):

- utworzenie i zapewnienie podstaw do działania Powiatowego Inkubatora Aktywności Obywatelskiej, który łączyłby i koordynował, a także dawał różnorodne wsparcie organizacjom pozarządowym działającym na terenie Powiatu,
- partnerstwo publiczno-społeczne – realizacja wspólnych zadań w zakresie edukacji, zdrowia, kultury, sportu, pomocy społecznej, ekonomii społecznej, rozwoju obszarów wiejskich,
- realizacja zamówień publicznych z uwzględnieniem klauzul społecznych; propagowanie klauzul jako rzeczywistego wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej,
- powołanie Powiatowej Rady Pożytku Publicznego,
- promowanie i wspieranie wolontariatu w placówkach oświatowych prowadzonych przez Powiat,
- promowanie Powiatu jako społecznie zaangażowanego, pokazywanie potencjału NGO, w tym pomoc w nawiązaniu współpracy z organizacjami z powiatów partnerskich z kraju i z zagranicy.

III.6 KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Konieczność przemieszczania się mieszkańców powiatu w celach zarobkowych czy młodzieży szkolnej, ale też wypoczynkowo i turystycznie jest codziennością. Dotarcie do miejsca zatrudnienia nie powinno stanowić problemu – połączenia stolicy powiatu i innych większych miejscowości w sposób ciągły i dogodny wpłynie na zahamowanie trendu wyludniania się, wywołanego koniecznością przeprowadzek zarobkowych. Dostępna możliwość dotarcia do atrakcji turystycznych powiatu oraz na organizowane wydarzenia, uroczystości czy imprezy o jakimkolwiek charakterze jest niewątpliwie kolejnym spoiwem integrującym społeczność.

Realizacja zadań transportu publicznego nie pozostaje bez wpływu na środowisko, na jego zanieczyszczenie. Włączenie się w wzrastający trend do korzystania z taboru ekologicznego jest koniecznością wynikającą przede wszystkim z troski o zdrowie i bezpieczeństwo społeczeństwa, ale również ze zmian jakie można zaobserwować w obowiązujących czy zapowiadanych regulacjach prawnych. Zmiana na nowoczesne rozwiązania dotyczące napędów konwencjonalnych jest rozwiązaniem oczekiwanym i realnym. Również całkowicie nowe możliwości takie jak napęd elektryczny czy gazowy mogą stać się osiągalne w związku z zapowiedziami i pracami dotyczącymi finansowania czy dofinansowania tego typu rozwiązań ze środków publicznych (jak dotąd kierowanych do komunikacji miejskiej). Wyłącznie ze wsparciem z funduszy zewnętrznych możliwa jest wymiana eksploatowanego taboru na ekologiczny – wiąże się to zarówno z kosztem zakupu jednostek transportowych, ale też z nakładami koniecznymi na zbudowanie infrastruktury pomocniczej (stacje/punkty ładowania czy tankowania gazu).

Działaniem zarówno proekologicznym, jak i prospołecznym jest wypracowanie możliwie najgęstszej, jak też szeroko dostępnej sieci linii komunikacyjnych. Korzystanie z transportu publicznego w miejsce indywidualnego to oczywisty wpływ na zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska. Dostępność do publicznej komunikacji dla osób nie mających możliwości korzystania z własnego pojazdu nie powinna być przywilejem ale normą. Funkcjonujący od 2019 roku program wsparcia dla nierentownych połączeń komunikacyjnych, jeśli w obecnej czy zmienionej formie będzie kontynuowany, stanowić będzie asumpt do kontynuacji rozwiązywania problemu wykluczenia komunikacyjnego.

Transport pasażerski, pozostający jako główna działalność Spółki PKS Jarosław S.A. nie wyklucza możliwości powrotu do funkcjonującego w latach wcześniejszych transportu towarowego. Dokapitalizowanie przedsiębiorstwa, możliwość skorzystania z zewnętrznego finansowania czy nawiązanie współpracy inwestycyjnej przy wyposażeniu w środki transportowe, otworzyłyby nowe możliwości rozwoju. Przy wprowadzeniu takiej dywersyfikacji nastąpiłoby częściowe odciążenie w sferze finansowej dla komunikacji pasażerskiej, podatnej na różnego rodzaju fluktuacje związane ze zmieniającymi się nawykami społeczeństwa, barierami wydolnościowymi czy nieznanymi dotąd przeciwnościami, jak choćby pandemia, która rozpoczęła się w 2020 r.

Zakładane działania:

- wymiana taboru komunikacji publicznej na nisko- lub zeroemisyjny,
- udział w programach pomagających zwalczać wykluczenie komunikacyjne,
- weryfikacja i tworzenie linii komunikacyjnych łączących z miejscami pracy i atrakcjami turystycznymi,
- wprowadzenie transportu towarowego do obszaru działalności PKS Jarosław.

III.7 SCALENIA I GEODEZJA

Obszar strategiczny: SCALANIA GRUNTÓW.

Struktura agrarna województwa podkarpackiego charakteryzuje się niewielką powierzchnią często nadmiernie wydłużonych działek, zbyt dużą ilością działek w gospodarstwach rolnych, a przede wszystkim układem dróg nie zapewniających bezkonfliktowego dostępu do wszystkich gruntów. Do niektórych gruntów dostęp do drogi publicznej umożliwi jedynie służebność, a część gruntów nie posiada żadnego tytułu prawnego zapewniającego dostęp do drogi publicznej.

Taka sytuacja ma miejsce również na terenie powiatu jarosławskiego, zwłaszcza na terenie wsi, na których w okresie powojennym po przeprowadzeniu reformy rolnej i uwłaszczeniach nie przeprowadzono prac scaleniowych lub regulacyjnych. Wiąże się to bezpośrednio z faktem, iż uwłaszczenia przeprowadzono na podstawie ewidencji gruntów założonej na bazie istniejących dokumentów geodezyjnych z byłego katastru austriackiego opartego na systemie parcelowym. Dotyczy to zwłaszcza gruntów wsi położonych w części południowej powiatu.

Prawidłowa struktura przestrzenna gospodarstw rolnych jest jednym z podstawowych warunków efektywności ekonomicznej rolnictwa i szansą na korzystanie z osiągnięć współczesnej techniki rolniczej. Elementem istotnym dla producenta rolnego jest nie tylko wielkość gospodarstwa, ale także liczba i kształt działek ewidencyjnych wchodzących w jego skład.

Efekty scalenia gruntów są bardzo wymierne nie tylko w tym ogólnym zarysie zgodnym z ustawowym celem scalenia gruntów, ale również w szczegółowym zakresie odniesionym do poszczególnych uczestników scalenia (właścicieli) gruntów, poszczególnych nieruchomości jak również całej społeczności. Na szczególną uwagę zasługują:

- nowe, dogodne ukształtowanie przestrzeni w obszarze scalenia,
- zaprojektowanie optymalnego w danych warunkach układu komunikacyjnego- sieci dróg stanowiących własność gminy, zapewniającego każdej nieruchomości (działce) dostęp do drogi publicznej,
- wydzielenie i zabezpieczenie niezbędnych gruntów na obiekty infrastruktury technicznej i społecznej,
- poprawa konfiguracji działek i ich rozłogu,
- korekta przebiegu granic nieruchomości w terenach zabudowanych,
- zmniejszenie ilości działek,
- zniesienie zbędnych służebności gruntowych,
- zniesienie współwłasności,
- zwiększenie lub zmniejszenie gospodarstwa rolnego za odpowiednie dopłaty,
- wyznaczenie w terenie granic nowych nieruchomości (działek ewidencyjnych) oraz trwała stabilizacja punktów granicznych,
- kompleksowe ujawnienie nowego stanu prawnego w ewidencji gruntów i budynków i w księgach wieczystych,
- budowa lub przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz dojazdów do zabudowań poszczególnych uczestników scalenia,
- korekta przebiegu oraz poprawa parametrów technicznych urządzeń melioracji wodnych,
- likwidacja zbędnych miedz i dróg oraz prace rekultywacyjne umożliwiające uprawę mechaniczną gruntów,
- aktywne włączanie społeczności lokalnej w zagadnienia kształtowania warunków przestrzennych umożliwiających trwały rozwój danego obszaru (udział uczestników scalenia w opracowaniu projektu scalenia – osobisty oraz poprzez radę uczestników scalenia i komisję).

Scalenie gruntów poprawia rozłóg gruntów w gospodarstwach rolnych oraz aktywizuje mieszkańców wsi. Uwalnia rezerwy społeczne i gospodarcze. Przede wszystkim obniża koszty produkcji rolnej. Wygospodarowane w ten sposób środki mogą być przeznaczane na potrzebne inwestycje. Wszystkie działki ze względu na dostęp do gminnych dróg dojazdowych mogą być przedmiotem obrotu (kupna – sprzedaży), jako obiekty o optymalnej wartości użytkowej. Wzrasta wartość rynkowa gruntów. Po

scaleniu gruntów przyspiesza proces koncentracji ziemi w gospodarstwach rolnych oraz rozwój wytwórczości pozarolniczej. Na poscaleniowych działkach rozwija się budownictwo mieszkaniowe, gospodarcze oraz usługowe. Scalenie gruntów poprawia warunki rozwoju obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- kontynuacja rozpoczętych postępowań scaleniowych,
- wdrożenie nowych postępowań scaleniowych.

Obszar strategiczny: GEODEZJA.

Współczesne społeczeństwa oczekują na informację o terenie, odgrywającą obecnie coraz istotniejszą rolę w życiu społecznym i gospodarczym. Do najczęściej wykorzystywanych informacji o terenie należą informacje o stanie własnościowym zgromadzone w bazach danych katastralnych. Instytucja katastru nieruchomości jest mocno zakorzeniona we wszystkich systemach prawnych wysoko stawiających ochronę i poszanowanie prawa własności oraz bezpieczeństwo obrotu nieruchomościami.

Funkcje katastru nieruchomości – rejestru publicznego pełni ewidencja gruntów i budynków. Stanowi ona formalną podstawę planowania gospodarczego, planowania przestrzennego, wymiaru podatków i świadczeń, oznaczania nieruchomości w księgach wieczystych, statystyce publicznej, gospodarki nieruchomościami oraz ewidencji gospodarstw rolnych. Połączenie danych katastralnych z możliwie aktualnymi danymi o stanie zagospodarowania terenu zobrazowanymi na zdjęciach lotniczych czy satelitarnych stanowi doskonały materiał wyjściowy do tworzenia systemów informacyjnych pozwalających szybko zaspokoić podstawowe potrzeby gospodarki i administracji publicznej.

Na mocy dyrektywy 2007/2/WE ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) zaimplementowanej na grunt prawa krajowego w 2010 r., geodezja w powiecie została włączona do budowy krajowej infrastruktury informacji przestrzennej. Prowadzone w powiecie, w systemie teleinformatycznym, bazy danych (rejstry publiczne); ewidencja gruntów i budynków, geodezyjna ewidencja sieci uzbrojenia terenu, rejestr cen i wartości, szczegółowych osnów geodezyjnych oraz dla terenów miast i zwartych terenów zabudowanych - BDOT500 obejmują podstawowe zbiory danych przestrzennych wchodzących w skład infrastruktury informacji przestrzennej. Większość danych związanych z opisem geometrycznym obiektów i zjawisk przestrzennych jest pozyskiwana w wyniku prac geodezyjnych i kartograficznych. Dane te są gromadzone w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym w skład którego wchodzi powiatowy zasób geodezyjny i kartograficzny, prowadzony przez starostę.

Na gruncie geodezyjnych baz powiatowych budowany jest Zintegrowany Systemu Informacji o Nieruchomościach (ZSIN), w ramach którego tworzony jest informatyczny system wzajemnej wymiany danych pomiędzy ewidencją gruntów i budynków, księgami wieczystymi i ewidencją podatków od nieruchomości. Zbudowanie systemu ścisłych powiązań technicznych umożliwiających realizację zapisanego w prawie współdziałania ewidencji gruntów i budynków oraz ksiąg wieczystych jest jednym z podstawowych warunków podniesienia sprawności obsługi procesów inwestycyjnych i gospodarczych, również na wypadek pandemii.

Realizacja tych zadań wymaga modernizacji powiatowych baz danych, co wiąże się z potrzebą pozyskania środków finansowych w ramach wspólnotowych projektów UE.

W ramach porozumienia z Głównym Geodetą Kraju w ramach Projektu ZSIN – Budowa Zintegrowanego Systemu Informacji o Nieruchomościach – Faza II (Projekt ZSIN – Faza II) - kontynuacja Projektu ZSIN – Faza I wykonano częściowe dostosowanie baz danych powiatowych do wymagań ZSIN. Równolegle,

współ z innymi powiatami województwa podkarpackiego, przystąpiono do realizacji projektu „PSIP”. Projekt „PSIP” ma na celu poprawę konkurencyjności regionu poprzez utworzenie regionalnej (wojewódzkiej), otwartej, cyfrowej platformy, integrującej zasoby informacyjne o charakterze przestrzennym, w celu ich publikacji oraz świadczenia związanych z nimi e-usług, które będą przydatne zarówno dla interesanta (mieszkańca, inwestora, geodety), jak i dla pracownika administracji publicznej.

Zakładane działania:

- cyfryzacja państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
- modernizacja ewidencji gruntów i budynków,
- budowa baz BDOT-500 i GESUT,
- budowa i rozbudowa e-usług.

III.8 ROLNICTWO I ŚRODOWISKO

Obszar strategiczny: ROLNICTWO.

Powiat jarosławski wyróżnia się na tle innych powiatów województwa podkarpackiego pod względem gospodarki rolnej. Użytki rolne stanowią ponad 60%, natomiast grunty orne około połowy ogólnej powierzchni powiatu. Tutejsze gleby należą do najlepszych w województwie. W strukturze bonitacyjnej grunty klasy I - IV stanowią powyżej 80%. Ogólnej powierzchni, co umożliwia uprawę niemalże wszystkich roślin. W produkcji roślinnej znaczącą pozycję - ponad połowę - zajmuje uprawa zbóż, buraków cukrowych, rzepaku, ziemniaków oraz roślin pastewnych. Działalność rolniczą prowadzi kilkanaście tysięcy indywidualnych gospodarstw rolnych. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa wynosi ponad 4 ha.

Powiat jarosławski, ze względu na swoje położenie, klasę gleb, a także swoisty mikroklimat, jest regionem odpowiednim do produkcji ekologicznej. Czyste ekologicznie pola dają możliwość produkcji zdrowych, naturalnie nieskażonych produktów rolnych. Promowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego może przyczynić się do stworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy sytuacji materialnej rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Struktura agrarna oraz warunki przyrodnicze sprzyjają również produkcji ogrodniczej. Powiat jarosławski ma korzystne warunki dla rozwoju agroturystyki. Dotyczy to zwłaszcza rejonów o niskim poziomie uprzemysłowienia i urbanizacji, małym udziale zatrudnienia w zawodach pozarolniczych, słabych rolniczo (małe i średnie gospodarstwa o ograniczonej intensywności produkcji rolnej), o dużym bezrobociu, niewysokich dochodach ludności, posiadających równocześnie wolne zasoby mieszkaniowe, korzystne walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe, które w dużym stopniu predysponują do świadczenia usług agroturystycznych.

Zakładane działania :

- promocja i rozwój rolnictwa ekologicznego,
- promocja wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku – agroturystyka i turystyka wiejska,
- promocja i działanie w kierunku rozwoju krótkich łańcuchów dostaw (od pola do stołu),
- promowanie działań związanych ze wzrostem dochodów gospodarstw rolnych będących wynikiem wzrostu powierzchni upraw bądź intensywności gospodarowania osiągniętych w wyniku restrukturyzacji, modernizacji, bądź poszerzenia działalności rolniczej o inne rodzaje produkcji np. produkcję pszczelarską, ekologiczną uprawę ziół,
- promocja lokalnych produktów rolnych wśród mieszkańców powiatu (akcje informacyjne, festyny, targi).

Obszar strategiczny: LEŚNICTWO.

Pomimo zdominowania przez gospodarkę rolną, środowisko przyrodnicze powiatu jarosławskiego jest niezwykle interesujące, bogaty jest zarówno świat roślin jak i zwierząt.

Jego dużym atutem jest zróżnicowanie środowiska przyrodniczego, wynikające z położenia na odmiennych jednostkach fizycznogeograficznych. Południowo - zachodnią część tworzy obszar łagodnych wzniesień zaliczanych do Pogórza Dynowskiego z najwyższym wzniesieniem powiatu jarosławskiego - Mechową Górą o wysokości 447 m n.p.m. Natomiast na wschód od doliny Sanu rozpościera się Płaskowyż Tarnogrodzki o nieznacznych deniwelacjach terenu. Powierzchnia lasów w powiecie jarosławskim wynosi 23 548 ha , co odpowiada lesistości 22,9 %. W strukturze własnościowej lasów w powiecie dominują lasy publiczne – 92,3%, w tym lasy pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 85,8%.

Najlepszą formą zachowania różnorodności biologicznej i ochrony ekosystemów leśnych jest aktywna hodowla lasu ukierunkowana na populację - drzewostan. Najważniejszym sposobem realizacji zachowania zasobów genowych jest wykorzystywanie rozmnażania generatywnego w procesie odnowienia lasu. Szczególne znaczenie ma racjonalne użytkowanie i wykorzystanie obszarów leśnych, jako najtrwalszych ekosystemów, które będzie polegało na nadzorowaniu upraw leśnych oraz ścisłej współpracy z jednostkami nadleśnictw w powiecie.

Wypełnienie misji odbędzie się poprzez realizację celów strategicznych w ramach zrównoważonej gospodarki leśnej. Priorytetami strategii w tym zakresie będą:

- zapewnienie trwałości lasów (las jako najważniejszy element środowiska),
- zapewnienie dostępności lasów dla społeczeństwa (las jako dobro społeczne),
- zapewnienia istotnego wkładu lasów w rozwój gospodarki (las jako ważny sektor gospodarki i kreator rozwoju terenów wiejskich).

Realizując je w ramach gospodarki leśnej należy systematycznie zwiększać zasoby leśne na gruntach słabszych klas bonitacyjnych gleb, zachowując ich stabilność i różnorodność biologiczną; maksymalizować działania na rzecz ochrony lasu przed czynnikami zewnętrznymi, oraz poprzez zachowanie populacji i różnorodności biologicznej zwierzyny łownej przy ścisłej współpracy z Polskim Związkiem Łowieckim, Zarząd Okręgu Przemysł. Promocja walorów przyrodniczych, powiatu może odbywać się poprzez wydanie publikacji filmów, przeprowadzenie konkurów fotograficznych.

Zakładane działania:

- promocja zalesienia nieużytków i terenów o niskiej przydatności dla produkcji rolniczej,
- promocja walorów przyrodniczych powiatu.

Obszar strategiczny: OCHRONA ŚRODOWISKA I GOSPODARKA WODNA.

Jednym z ważniejszych elementów dbania o stan środowiska naturalnego jest poziom wiedzy ekologicznej mieszkańców. Edukacja ekologiczna ma na celu podniesienie świadomości wszystkich beneficjentów środowiska i wskazanie odpowiednich sposobów racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych, bez ich naruszania. Usytuowanie, walory krajobrazowe i środowiskowe powiatu jarosławskiego są jego dużym atutem. Edukacja ekologiczna w odpowiedniej formie (programy, konkursy, konferencje, spotkania, publikacje, kampanie informacyjne) powinna być skierowana zarówno do dzieci, młodzieży szkolnej jak i dorosłych. Zadaniem samorządu powiatowego jest przede wszystkim wspieranie i koordynacja programu edukacji ekologicznej na poziomie szkół

ponadpodstawowych. W ramach współpracy należy korzystać z pomocy pracowników urzędów zajmującymi się ochroną środowiska i gospodarki wodnej.

Powiat jarosławski jest regionem, gdzie występują korzystne warunki pod względem jakości powietrza. Niedotrzymanie standardów dotyczy jedynie terenów miasta Jarosław, gdzie występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych w zakresie pyłów PM10 i PM2,5 i 105 benzopirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz zjawiska smogu. Na stan powietrza wpływa głównie emisja niska, której źródłem są indywidualne i zbiorcze systemy grzewcze oraz emisja liniowa związana z dużym natężeniem ruchu komunikacyjnego gospodarki. Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego oraz globalnie przyczyni się do realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w zakresie zwiększania udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Korzystne uwarunkowania do wykorzystywania energii wiatrowej, słonecznej, a także biomasy stanowią impuls do podjęcia działań w zakresie rozwoju energii ze źródeł odnawialnych. Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań wpłynie na poprawę stanu środowiska m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód. oraz wygeneruje oszczędności finansowe.

Szansą dla wysoce kapitałochłonnych inwestycji, pod pewnymi warunkami, mogą być projekty realizowane w formie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz promocja i aktywne poszukiwanie inwestorów. Jednakże efektywność realizacji zielonych projektów wymaga nie tylko zaangażowania środków finansowych, ale także zmiany mentalności społecznej poprzez transfer wiedzy w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowanie postaw proekologicznych. Istotne będzie również zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie podejmowania działań ograniczających nadmierne zapotrzebowanie na energię w życiu codziennym. Obecnie nadal ważną rolę w procesie energetycznym gospodarstw domowych stanowi spalanie węgla i drewna, który to proces jest jednym z głównych źródeł wysokich poziomów stężeń pyłu zawieszanego.

Ze względu na potencjalne niebezpieczeństwo występowania powodzi na terenie powiatu jarosławskiego, wspierane będą działania lobbingsowe we współpracy z Wodami Polskimi i jednostkami samorządu gminnego, w celu rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej, szczególnie dorzecza rzeki San i Mleczki Zarzeckiej. Pomimo realizacji wielu inwestycji w dalszym ciągu do słabych stron regionu zalicza się brak skutecznych zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz groźbę strat, które wystąpią w przypadku zaistnienia takiego zagrożenia. Podstawowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego w/w obszarów, a także ograniczenia do minimum strat powodowanych powodzią, będzie mieć realizacja inwestycji w obiektach ochrony przeciwpowodziowej. Należy dążyć do zwiększenia retencji wód w powiązaniu z kompleksową modernizacją i rozbudową systemu polderów, suchych zbiorników, wałów i innych urządzeń wodnych, w tym zbiorników małej retencji, a także usprawnianiem i doskonaleniem istniejącego systemu monitorowania zagrożeń powodziowych. Kompleksowa ochrona przeciwpowodziowa powinna obejmować również działania na rzecz zachowania i odtworzenia ekosystemów rzeki, utrzymania w dobrym stanie technicznym, ekologicznym wód płynących i urządzeń wodnych istotnych dla rolniczego wykorzystania.

Proces zachodzących zmian w środowisku wywołany działaniami człowieka będzie kontrolowany poprzez monitoring jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby, ziemi, poziomów hałasu, pól elektromagnetycznych, terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi czy bazy danych o odpadach, wykonywany w ramach państwowego monitoringu, czy też na szczeblu lokalnym. Informacje wytworzone w jego ramach będą wykorzystywane przez jednostki administracji rządowej i samorządowej dla potrzeb operacyjnego zarządzania środowiskiem za pomocą instrumentów prawnych, takich jak: postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, programy i plany ochrony środowiska jako całości i jego poszczególnych elementów, plany zagospodarowania przestrzennego.

Zakładane działania:

- wspieranie i realizacja projektów i akcji w zakresie edukacji ekologicznej,
- promocja korzyści wynikających z efektywnego wykorzystania wody pitnej, energii elektrycznej oraz gazu w życiu codziennym,
- działania na rzecz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych:
 - informowanie o możliwych źródłach dofinansowania inwestycji w OZE
 - przeznaczanie środków własnych powiatu na dofinansowanie inwestycji w OZE
- budowa ścieżek rowerowych w pasach dróg powiatowych,
- prowadzenie wspólnie z jednostkami samorządu gminnego właściwego monitoringu czystości powietrza,
- wymiana dużej części taboru samochodowego w transporcie publicznym i w jednostkach podległych na pojazdy niskoemisyjne i neutralne w zakresie hałasu,
- rozwijanie współpracy z Wodami Polskimi i jednostkami samorządu gminnego w zakresie gospodarowania wodami, (mała retencja, przeciw działanie skutkom suszy i braku dostępu do wody),
- wykluczenia lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią i na obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

III.9 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Obszar strategiczny: KULTURA.

Kultura jest jednym z ważniejszych aspektów życia mieszkańców powiatu, kształtującym postawy i normy społeczne. Umożliwienie szerokiego dostępu do niej jest jednym z istotniejszych czynników rozwoju powiatu. Na potencjał powiatu składają się bogate zasoby materialne i niematerialne dziedzictwa kulturowego, Muzeum w Jarosławiu Kamienica Orsettich, a także działalność członków organizacji pozarządowych oraz dbałość jednostek oświatowych o kształtowanie świadomości kulturowej młodzieży szkolnej.

Zakładane działania:

- podtrzymywanie wizerunku powiatu jako miejsca kształtującego tożsamość regionalną, doceniającego swoją kulturę i korzenie, poprzez wzmacnianie potencjału hasła „Jarosławski. Powiat ze smakiem”,
- monitorowanie inicjatyw i działań w obszarze kultury i dziedzictwa kulturowego we współpracy z przedstawicielami sektora kultury, edukacji, nauki oraz sektora pozarządowego,
- podnoszenie poziomu wiedzy o kulturze, sztuce i dziedzictwie kulturowym powiatu poprzez kontynuowanie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami oraz placówkami oświatowymi,
- tworzenie oferty kulturalnej wraz z poprawą jej dostępności oraz inicjowanie działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych i budowy więzi lokalnych,
- stwarzanie warunków sprzyjających wzrostowi kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców powiatu, m.in. poprzez rozwój edukacji kulturowej, a także w oparciu o wykorzystanie zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- wsparcie twórców i podmiotów działających w obszarze kultury i dziedzictwa kulturowego, stymulowanie rozwoju kultury oraz wykorzystania zasobów kulturowych na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, w tym poprzez organizację konkursów i programów tematycznych,

- wspieranie działań kół gospodyń wiejskich oraz lokalnych producentów wyrobów tradycyjnych w ramach promocji marki „Smaki Ziemi Jarosławskiej”,
- promocja regionu oraz popularyzacja jego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w tym przez wspieranie rozwoju turystyki kulturowej,
- popularyzacja kultury oraz materialnego, niematerialnego i przyrodniczego dziedzictwa kulturowego powiatu, jako czynnika umacniającego tożsamość regionalną, a także pomnażającego kapitał ludzki i społeczny,
- rozwój i wzmacnianie zakresu działań i form ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego powiatu w oparciu o wzmocnienie i rozwój organizacyjnego i instytucjonalnego potencjału Muzeum w Jarosławiu Kamienica Orsettich oraz infrastruktury dawnego budynku Powiatowego Ogniska Baletowego,
- realizacja projektów kulturowych o randze co najmniej ponadregionalnej,
- promowanie i wspieranie gospodarczego i społecznego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego powiatu, w tym poprzez tworzenie partnerstw między sektorem publicznym i prywatnym,
- stworzenie centrum dokumentacji dziedzictwa powiatu w oparciu o potencjał Muzeum w Jarosławiu Kamienica Orsettich,
- sieciowanie i wspieranie podmiotów zaangażowanych w tworzenie, ochronę, udostępnianie, popularyzację kultury oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego powiatu w celu integracji działań w obszarze kultury, w tym społeczno-gospodarczego wykorzystania potencjału kulturowego regionu,
- wykorzystanie kulturotwórczej roli uczelni, szkół, instytucji kultury oraz sektora pozarządowego,
- ochrona obiektów zabytkowych oraz miejsc cennych kulturowo, jako czynnika wspierającego rozwój społeczno-gospodarczy powiatu,
- realizacja działań na rzecz rozbudowy infrastrukturalnego i instytucjonalnego potencjału powiatu w zakresie gromadzenia, udostępniania i popularyzacji zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego powiatu; w tym poprzez rozwój potencjału Muzeum w Jarosławiu Kamienica Orsettich oraz infrastruktury budynku dawnego budynku Powiatowego Ogniska Baletowego,
- zachowanie dziedzictwa dla przyszłych pokoleń poprzez działania na rzecz prowadzenia prac adaptacyjnych i modernizacyjnych obiektów zagrożonych, w tym odrestaurowanie dawnego budynku Powiatowego Ogniska Baletowego,
- poprawa jakości, poszerzanie i budowa nowej infrastruktury kulturalno-społecznej, w tym poprzez realizację projektów adaptacyjnych, modernizacyjnych i technologicznych w instytucjach kultury.

Obszar strategiczny: WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA.

Jednym z działań na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu jest podejmowanie inicjatyw o charakterze międzynarodowym. Poprzez współpracę z partnerami zagranicznymi powiat intensyfikuje działania w tym zakresie.

Zakładane działania:

- budowa, rozwijanie i wzmacnianie partnerstwa międzynarodowego, w szczególności ze Słowacją i Ukrainą,
- współpraca w ramach instytucjonalnych form, takich jak Euroregion Karpacki, wdrażanie marki terytorialnej Carpatia,
- realizacja projektów o randze ponadregionalnej i międzynarodowej we współpracy z partnerami zagranicznymi.

III.10 SPORT I REKREACJA

Obszar strategiczny: SPORT POWSZECHNY.

Mając na uwadze kształtowanie aktywności fizycznej społeczeństwa należy podejmować szereg działań upowszechniających sport i rekreację wraz z dostosowaniem infrastruktury koniecznej do osiągnięcia tego celu. Bardzo ważnym czynnikiem w profilaktyce chorób cywilizacyjnych (tj. wady postawy, nadwaga, niewydolność układu krążenia, cukrzyca, nadciśnienie) odgrywa systematyczny udział w zajęciach sportowych. Sport poprawia kondycję fizyczną, stan psychiczny, a także rozwija stosunki społeczne, dlatego tak ważna jest jego dostępność dla wszystkich mieszkańców powiatu.

Zakładane działania:

- promocja sportu powszechnego,
- upowszechnianie i rozwój sportu oraz promocja aktywności ruchowej we wszystkich grupach wiekowych zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, dorosłych 60 plus, a także osób z niepełnosprawnościami,
- rozwój infrastruktury sportowej wraz ofertą zajęć dla wszystkich grup wiekowych.
- wspieranie przedsięwzięć sportowych, w szczególności we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie działań edukacyjno-sportowych w celu zapobiegania chorobom cywilizacyjnym.

Rozwój sportu w powiecie jarosławskim jest nie tylko elementem prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa czy też wartościową formą spędzania czasu wolnego. Jest przede wszystkim narzędziem przeciwdziałania wobec współczesnych zagrożeń zdrowia człowieka. Sport jest nie tylko bazą do szeroko pojętej aktywności fizycznej lecz stwarza wiele gałęzi gospodarki. Tworzy swoisty rynek pracy oraz jest wyznacznikiem nowoczesnego państwa. Dzięki swojej specyfice jest istotnym czynnikiem kształtowania zdrowia, rozwijania nawyków i zachowań prozdrowotnych i postaw społecznych.

Obszar strategiczny: WSPÓŁPRACA Z PODMIOTAMI Z SYSTEMU SPORTU AMATORSKIEGO I PROFESJONALNEGO.

W powiecie jarosławskim mamy zarejestrowanych w ewidencji uczniowskich klubów sportowych działających w formie stowarzyszenia nie prowadzących działalności gospodarczej 137 klubów sportowych, natomiast stowarzyszenia związane ze sportem zarejestrowane w KRS 36 klubów (stan na rok 2020). Wszelkie działania sportowe na terenie powiatu jarosławskiego powinny opierać się na tworzeniu odpowiednich warunków rozwoju instytucji sportu, ośrodków treningowych oraz zapewnienie środków materialnych na działalność ustawową i statutową. Przy realizacji działań zamierzonych samorząd powiatu jarosławskiego planuje opierać się na środkach pochodzących z funduszy zewnętrznych oraz ze współpracy z partnerami np. kluby sportowe, związki sportowe, stowarzyszenia, itp.

Zakładane działania:

- stworzenie Powiatowego Centrum Sportu,
- promocja projektów wspomagających działalność stowarzyszeń o profilu sportowym,
- organizowanie imprez o zasięgu wojewódzkim i krajowym,
- wspieranie wybitnie sportowo uzdolnionej młodzieży.

Obszar strategiczny: TURYSTYKA I REKREACJA.

Walory turystyczne powiatu ukazują perspektywy do organizowania różnego typu obozów sportowych, kolonii itp. Działania te aktywizują inne sektory gospodarki (m.in. transport, telekomunikację, działalność bankową, ubezpieczeniową, rolnictwo). Jednym z warunków skutecznej

promocji turystycznej regionu jest dostępność do przewodników turystycznych i zwiększenie dostępności do informacji o powiecie i jego potencjale. Konieczne jest przygotowanie profesjonalnej bazy danych mogącej służyć do zapoznania się z aktualną ofertą kulturalno-turystyczną, w której znajdować się będą informacje o ciekawych miejscach i obiektach turystycznych powiatu jarosławskiego. Ukaże to walory powiatu jarosławskiego do różnorodnych potrzeb turystycznych.

Zakładane działania:

- wykorzystanie rekreacji i sportu dla wszystkich, na rzecz integracji i budowy społeczności lokalnych; wspieranie środowiskowych imprez sportowo- rekreacyjnych,
- stworzenie dla dzieci i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- wyznaczenie nowych tras rowerowych i ścieżek rekreacyjnych,
- profesjonalna promocja oferty turystycznej powiatu jarosławskiego, z uwzględnieniem nowoczesnych form komunikacji.

III.11 BEZPIECZEŃSTWO

Wśród zadań samorządu powiatowego są również te związane z szeroko pojętym bezpieczeństwem mieszkańców powiatu. To m.in. określanie zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, wydawanie poleceń podjęcia określonych zadań lub usunięcia zagrożeń. Pozostałe podejmowane działania, nie wynikające bezpośrednio z kompetencji i zadań samorządu powiatowego, mają szansę realizacji we współpracy z samorządami gminnymi, urzędami centralnymi i wojewódzkimi, odpowiednimi służbami czy innymi partnerami, wśród których nie wyklucza się również partnerstwa publiczno-prywatnego. W *Strategii* umieszczono jedynie te działania, które dalece wykraczają poza coroczne dokumenty planistyczne z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Niejednokrotnie mowa o wielomilionowych inwestycjach, dlatego istotne przy ich realizacji jest pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych: samodzielnie, w kooperacji z partnerem/partnerami lub wskazaniem stosownej instytucji potrzeb zabezpieczenia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu, poprzez realizację danej inwestycji.

Zakładane działania:

- we współpracy z gminami - system „małej retencji”, zapobiegający lokalnym powodziom oraz wpisujący się w działania zabezpieczające odpowiednie zasoby wodne dla rolnictwa, w związku z ewentualnymi suszami,
- kompleksowe działania związane z OZE, jako alternatywa dla tradycyjnych źródeł pozyskiwania energii elektrycznej i ciepła,
- we współpracy z gminami - podjęcie starań związanych z „geotermią”, jako możliwością rozwoju gospodarczego powiatu jarosławskiego oraz zabezpieczenia w energię ciepłą,
- współpraca ze służbami porządku i bezpieczeństwa publicznego, dotycząca wzmacniania ich potencjału, służącego mieszkańcom powiatu.

IV. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU POWIATU JAROSŁAWSKIEGO

Strategia rozwoju wskazuje kierunki działań, które są wyzwaniem dla całej lokalnej społeczności – dla administracji samorządowej oraz wszystkich instytucji i organizacji, które mogą być jej partnerem. Wdrażanie Strategii jest długotrwałym procesem, włączającym szerokie grono interesariuszy (jednostki pomocnicze i jednostki organizacyjne, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, etc.). Wdrażanie *Strategii* powinno być realizowane w kolejnych zadaniach:

- wskazanie przez Starostę Jarosławskiego zespołu osób odpowiedzialnych za wdrażanie *Strategii*,
- określenie szczegółowych zadań wraz z podziałem kompetencyjnym,
- upowszechnianie założeń *Strategii* z uwzględnieniem obszarów strategicznych w podejmowanych działaniach powiatu,
- systematyczny monitoring i ewaluacja założeń zrównoważonego rozwoju.

Zadania wskazywane do realizacji *Strategii* powinny być realizowane przez Zespół Wdrażający Strategię koordynowany przez Starostę Jarosławskiego lub wskazaną przez niego osobę. Podstawowe zadania Zespołu to:

- koordynacja współpracy pomiędzy interesariuszami,
- monitorowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i opracowywanie okresowych raportów wraz z rekomendacjami dalszych działań,
- budowanie atmosfery współpracy wśród partnerów realizujących określone zadania.

Odrębnym działaniem towarzyszącym realizacji założeń *Strategii* powinno być jej upowszechnianie wśród społeczności lokalnej oraz stałe pozyskiwanie kolejnych partnerów do jej realizacji. Potencjalnymi partnerami są:

- pracownicy jednostek pomocniczych i organizacyjnych powiatu,
- wójtowie i burmistrzowie gmin położonych na obszarze powiatu,
- posłowie i senatorowie reprezentujący region,
- przedstawiciele sektora gospodarczego (lokalni przedsiębiorcy), instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu,
- wyższe uczelnie działające w regionie,
- organizacje pozarządowe i kościelne z terenu powiatu, urzędy pracy, placówki edukacyjne.

Pożądanym aspektem jest prowadzenie dyskusji społecznej dotyczącej osiągnięcia założeń zrównoważonego rozwoju powiatu. Optymalne jest budowanie partnerstw branżowych – włączających interesariuszy w realizację wybranych działań. Ponadto wskazaniem jest poszukiwanie dobrych praktyk rozwojowych wśród innych jednostek samorządu terytorialnego poprzez udział w tematycznych konferencjach i seminariach organizowanych dla przedstawicieli administracji samorządowej, a także nawiązywanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wybranymi ze względu na podobieństwo potencjałów lub przyjętych kierunków działania.

Monitorowanie i okresowa ocena Strategii

Zgodnie z przyjętymi założeniami *Strategia rozwoju Powiatu* jest dokumentem zawierającym kierunki rozwoju i wskazującym obszary kluczowe dla tego rozwoju, jednak, aby móc oceniać jej wdrażanie, należy przyjąć określony sposób monitorowania. Monitorowanie realizacji powinno być maksymalnie użyteczne, czyli powinno przekładać się na wnioski i być podstawą dla ewentualnej korekty planowanych działań.

Optymalne jest monitorowanie zmian we wskazanych obszarach strategicznych oraz samego procesu wdrażania *Strategii*. Monitorowanie powinno być procesem stałym, realizowanym poprzez cykliczną weryfikację oraz analizę i rekomendację dalszych działań na podstawie wniosków.

Założenia do aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem zawierającym opisane kierunki działania oraz cele, których osiągnięcie przyczyni się do pożądanego rozwoju powiatu. Dokument *Strategii* powinien zawierać wytyczne:

aktualne, potrzebne i osiągalne, dlatego też dopuszcza się wprowadzanie zmian aktualizacyjnych, szczególnie w odniesieniu do celów i/lub działań, gdy:

1. nastąpi rok 2025;
2. takie będą rekomendacje wynikające z monitoringu wdrażania *Strategii*;
3. postulat zmian w *Strategii* zostanie sformułowany w wyniku konsultacji społecznych.

Potencjalne źródła dodatkowego finansowania działań powiatu

Strategia hierarchizuje i systematyzuje potencjalne działania, leżące w obszarze zadań własnych powiatu, co niejako wskazuje, że podstawowym źródłem finansowania zakładanych działań jest budżet powiatu i/lub pozyskiwane przez powiat środki zewnętrzne, w tym unijne, na realizację działań samorządów, tak jak w przypadku Europejskiego Funduszu Odbudowy (Krajowy Plan Odbudowy) zakładającego działania, gdzie kluczowe znaczenie będą miały m.in. inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową, a także ukierunkowane wprost na niwelowanie negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych pandemii Covid-19.

Dostępne są także inne źródła finansowania przedsięwzięć realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, a wśród nich m.in. programy:

- Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
- Europejski Fundusz Odbudowy, a co za nim idzie - Krajowy Plan Odbudowy,
- Regionalne Programy Operacyjne
- Państwowe Fundusze Celowe
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)
- Inne, niewymienione w *Strategii*, będące do dyspozycji jst

Alternatywę finansową dla ograniczonych możliwości inwestycyjnych powiatu stanowić może również partnerstwo publiczno-prywatne, które pozwala na zaangażowanie środków prywatnych oraz sektora finansów publicznych, we wspólne przedsięwzięcia służące rozwojowi gospodarczemu.

ZAŁĄCZNIK 1 – SYNTETYCZNA DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA POWIATU JAROSŁAWSKIEGO

2019	Powierzchnia w km ²	1029
	Gęstość zaludnienia w osobach na 1 km ²	117

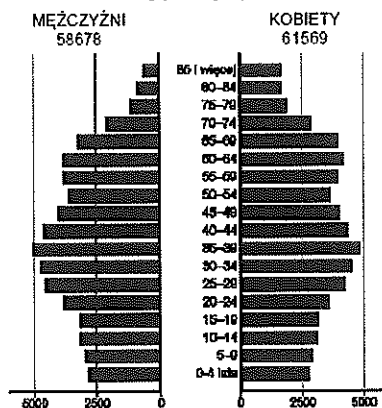
Wybrane dane statystyczne	2017	2018	2019	Województwo 2019
Ludność	120980	120714	120247	2127164
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,6	60,6	62,1	62,7
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,6	9,7	9,4	9,7
Zgony na 1000 ludności	9,7	9,5	9,7	9,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,1	0,2	-0,3	0,3
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,3	-2,7	-3,7	-1,4
Dochoły ogółem budżetu powiatu na 1 mieszkańca w zł	1228	1392	1477	1155
Wydatki ogółem budżetu powiatu na 1 mieszkańca w zł	1294	1424	1418	1110
Turystyczne obiekty noclegowe ^a	20	22	24	652
Liczba ludności na 1 przychodnię	1951	2118	2038	1700
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	28	29	27	43
Odpady ^b wytworzone w ciągu roku w tys. t	8,2	14,4	15,3	825,3
Lesistość w %	22,5	22,6	22,6	38,2
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (powiatowe i gminne) na 100 km ² w km	80,0	81,9	84,1	82,1
Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności	652	682	679	573
Pracujący ^c na 1000 ludności	190	198	191	221
Stoпа bezrobocia rejestrowanego w %	13,1	12,1	10,0	7,9
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	1167	1194	1240	1386

Wybrane dane demograficzne w 2019 r.	Województwo	Powiat	Województwo=100
Ludność	2127164	120247	5,7
w tym w miastach	880609	46497	5,3
Urodzenia żywe	20613	1135	5,5
Zgony	20029	1172	5,9
Przyrost naturalny	584	-37	.
Saldo migracji ogółem	-2950	-448	.
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	386332	21556	5,6
produkcyjnym	1307149	74200	5,7
poprodukcyjnym	433683	24491	5,6

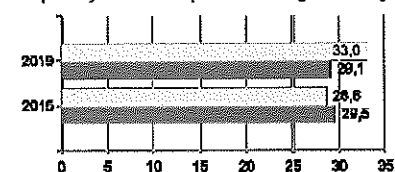
a Dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Stan w dniu 31 lipca. b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. d W przypadku migracji zagranicznych dane dotyczą 2014 r.

LUDNOŚĆ

Ludność według płci i grup wieku w 2019 r.

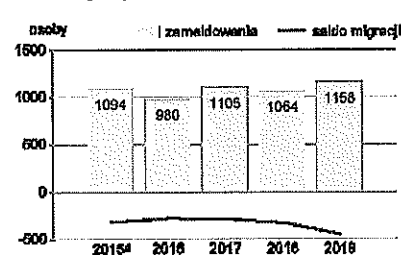

Współczynniki obciążenia demograficznego

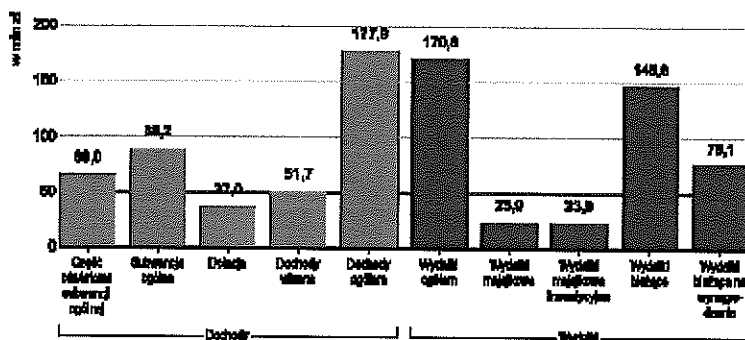
Ludność w wieku:
 □ poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
 ■ przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Migracje ludności na pobyt stały

FINANSE PUBLICZNE

Dochody i wydatki budżetu powiatu według rodzajów w 2019 r.

Środki w dochodach budżetu powiatu na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2019 r.

9,4
mln zł

W 2019 r. dochody gmin na 1 mieszkańca w powiecie wyniosły 4771 zł, przy średniej krajowej wynoszącej 5237 zł

Struktura dochodów budżetu powiatu według działów	2017	2018	2019
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	3,8	1,5	2,3
Transport i łączność	3,6	10,4	8,4
Gospodarka mieszkaniowa	0,6	0,6	0,6
Administracja publiczna	0,1	0,1	0,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4,4	4,0	4,3
Różne rozliczenia	49,7	48,2	50,3
Oświata i wychowanie	2,4	3,5	1,0
Pomoc społeczna	10,5	10,0	10,1
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2,3	1,5	2,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,4	0,4	0,4
Rodzina	1,4	1,4	1,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,2	0,2	0,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	-	0,0
Kultura fizyczna	-	-	0,0
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	14,9	14,4	14,7
Pozostałe	5,7	3,8	3,5

Struktura wydatków budżetu powiatu według działów	2017	2018	2019
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	3,6	1,5	2,4
Transport i łączność	9,1	23,7	16,5
Gospodarka mieszkaniowa	0,7	0,3	1,0
Administracja publiczna	7,2	5,9	6,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4,2	3,9	4,5
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	30,9	31,9	32,1
Pomoc społeczna	10,9	10,8	10,9
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4,5	3,7	5,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	9,4	8,5	9,4
Rodzina	3,1	3,0	3,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	-	0,0	0,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,7	0,7	0,9
Kultura fizyczna	0,0	0,1	0,4
Działalność usługowa	1,1	1,5	1,3
Ochrona zdrowia	12,5	2,4	3,4
Pozostałe	2,1	2,1	2,1

W 2019 r. dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca powiatu wzrosły o 6,1% w porównaniu z rokiem poprzednim

W 2019 r. odnotowano spadek wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca powiatu o 0,4% w porównaniu z 2018 r.

Wartość całkowita oraz dofinansowanie ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach umowy partnerstwa 2014-2020 na terenie powiatu do końca 2019 r.*	Ogółem w mln zł	W tym dofinansowanie ze środków UE w mln zł	Na 1 mieszkańca w zł
O G Ó Ł E M	540,3	368,3	4485
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	21,9	11,0	182
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	32,0	19,1	266
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	36,0	21,1	229
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	35,6	20,5	295
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	39,2	34,5	317
Regionalne Programy Operacyjne	376,7	262,2	3127

* Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

EDUKACJA

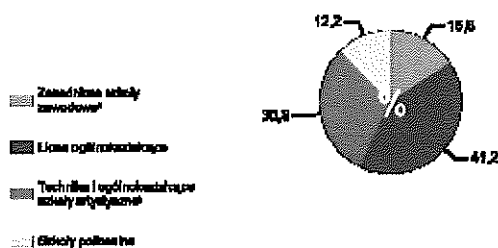
Szkolnictwo w roku szkolnym 2019/20

Szkoły podstawowe	72
w tym specjalne	1
Szkoły ponadpodstawowe i policealne	33
Uczniowie w szkołach:	
podstawowych	9098
w tym specjalnych	96
branżowych I stopnia*	1018
liczba ogólnokształcących	2247
technikach i ogólnokształcących szkołach artystycznych	3083
policealnych	349

a Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy.
b Dających uprawnień zawodowe.

Wydatki w dziale "Oświata i wychowanie" stanowią 32,1% wydatków budżetu powiatu w 2019 r.	Ludność w 2019 r. w wieku:	
	7-14	9800
	15-18	5041

Absolwenci szkół ponadpodstawowych i policealnych z roku szkolnego 2018/19 według typów szkół

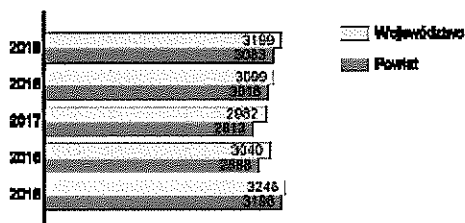

Liczba ludności w wieku 16-21 lat w 2019 r. wynosiła 8026 - co stanowiło 6,7% ogółu ludności w powiecie

OCHRONA ZDROWIA

2019 r.	Województwo	Powiat
Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,4	4,8
Przychodnie	1251	59

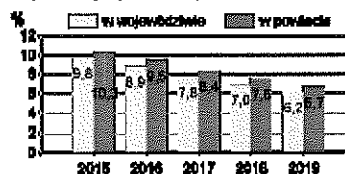
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną

POMOC SPOŁECZNA

2019 r.	Województwo	Powiat
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej	86	6
Miejsca w placówkach	5975	519
Mieszkańcy placówek	5550	488

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Z ogółu wydatków budżetu powiatu 16,2% środków przeznaczono na wydatki w działach "Pomoc społeczna" i "Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej"

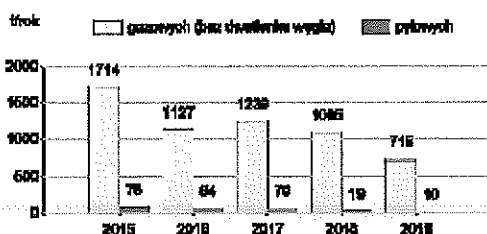
MIESZKANIA

2019 r.	Województwo	Powiat
Zasoby mieszkaniowe*	678680	38435
Mieszkania oddane do użytkowania	9213	330
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym	12680	603
w tym indywidualne†	6696	383

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. b Przeznaczone na użytek własny inwestora.

ŚRODOWISKO

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

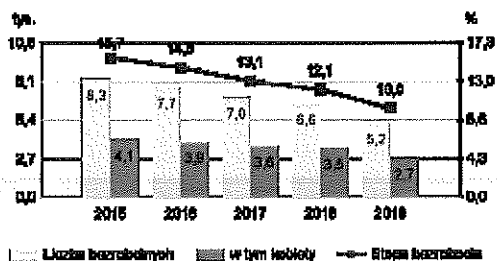
W 2019 r. emisja dwutlenku węgla wyniosła 170,7 tys. t i stanowiła 99,6% ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych

RYNEK PRACY

2019 r.	Województwo	Powiat
Pracujący*	462119	22985
Bezrobotni zarejestrowani	75465	5215
W % ogółu bezrobotnych zarejestrowanych:		
kobiety	53,4	62,3
osoby poniżej 25 roku życia	13,6	12,9
pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	44,3	61,0
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	7,9	10,0
Oferty pracy	1011	8

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Bezrobocie rejestrowane

Powiat jarosławski na tle pozostałych powiatów w województwie w 2019 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn	Saldo migracji na 1000 ludności	Dochody własne budżetu powiatu	Środki w dochodach budżetu powiatu na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	Wydatki budżetu powiatu	Turystyczne oferty noclegowe	Mieszkańca oddane do użytkowania na 10 tys. mieszkań	Przebiega powierzchnia użytkowania i mieszalność w zabudowlach mieszkalnych	Odbiór ludności korzystając z instalacji			Stopa bezrobocia rejestrowanego	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze firm na 10 tys. ludności
										wodoociągowe	kanalizacyjne	gazowe		
JAROSŁAWSKI	15	20	18	5	7	4	7	14	15	11	9	12	15	12
BIEŁŻYCKI	25	11	23	1	1	1	2	24	20	18	24	25	22	6
BRZÓWSKI	12	4	18	20	19	16	22	11	14	25	21	8	23	25
DEBICKI	6	4	15	8	2	8	10	7	11	15	16	6	3	14
JASIELSKI	9	11	16	12	20	9	8	25	17	24	20	6	13	13
KOLBUSZOWSKI	21	2	9	18	5	18	25	19	7	12	19	19	9	21
KROŚNIENSKI	16	11	7	16	21	21	3	16	3	23	11	4	6	15
LESKI	24	4	9	21	17	10	1	5	8	21	22	24	25	2
LEŻAŃSKI	14	4	17	4	9	5	18	18	13	6	14	20	19	20
LUBACZOWSKI	23	2	24	13	12	2	8	23	9	8	7	23	12	22
ŁANCUŃSKI	5	11	3	7	10	14	10	4	6	10	5	11	14	9
MIELSKI	7	11	6	2	15	11	15	8	18	4	15	15	2	8
NZĄSKI	19	4	12	10	18	12	24	13	5	14	18	22	24	18
PRZEMYSKI	22	1	13	17	6	20	13	10	2	22	17	21	20	24
PRZEWORSKI	17	11	8	19	4	17	22	17	9	13	6	17	18	23
ROPczycko-SIEDZISZOWSKI	10	4	4	9	3	6	19	6	11	17	23	18	16	15
RZESZOWSKI	8	11	2	6	8	16	6	2	1	16	10	16	11	11
SANOCKI	20	18	20	14	11	13	5	11	19	19	8	7	8	10
STAŁOWOLESKI	11	21	21	3	16	7	20	21	21	6	12	9	4	7
STRZYŃSKI	12	4	11	11	13	3	21	20	4	20	25	13	21	17
TARNOBRZESKI	16	18	14	15	13	19	15	15	16	3	13	14	7	19
MIKROBNO	3	24	5	x	x	x	15	3	22	9	3	1	1	3
M.PRZEMYSŁ	2	25	25	x	x	x	10	22	25	5	2	10	17	4
MARZESZÓW	1	23	1	x	x	x	4	1	23	2	1	3	5	1
M.TARNOBZEG	4	22	21	x	x	x	13	9	24	1	4	2	5	5

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Agnieszka Mroczka – Skarbnik Powiatu Jarosławskiego

Bożena Gmyrek – Sekretarz Powiatu Jarosławskiego

Marzena Kaczor-Schmidt – Audytor Wewnętrzny

Jerzy Klisowski – Wydział Rozwoju i Promocji Powiatu Starostwa Powiatowego w Jarosławiu

Konrad Sawiński – koordynator prac nad projektem *Strategii*

PRZEWODNICZĄCY ZESPOŁÓW ROBOCZYCH (wg kolejności rozdziałów)

1. Zdrowie: **Piotr Pochopień** – dyrektor Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu
2. Edukacja: **Marta Kurpiel** – naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Jarosławiu
3. Praca i rozwój przedsiębiorczości: **Jan Wygnaniec** – Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu
4. Drogi: **Janusz Obłóza** – Powiatowy Zarząd Dróg w Jarosławiu

5. Wsparcie rodziny, polityka społeczna: **Agnieszka Sikorska** – dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie; **Marzena Wawrzaszek** – dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Wysocku; **Mariusz Mituś** – przewodniczący Zarządu Koła Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Jarosławiu; **Mariusz Trojak** – wicestarosta jarosławski.
6. Komunikacja publiczna: **Witold Duszyński** – prezes PKS. S.A. w Jarosławiu
7. Scalenia i geodezja: **Marek Skiba** – naczelnik Wydziału Geodezji i Katastru Nieruchomości Starostwa Powiatowego w Jarosławiu
8. Środowisko i rolnictwo: **Janusz Burek** – kierownik Referatu Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Jarosławiu
9. Kultura: **Elżbieta Pazyniak** – naczelnik Wydziału Rozwoju i Promocji Powiatu Starostwa Powiatowego w Jarosławiu; **Łukasz Zagrobelny** – dyrektor Muzeum Kamienica Orsettich w Jarosławiu
10. Sport i rekreacja: **Kamil Dziukiewicz** – przewodniczący Komisji Promocji Kultury, Sportu i Współpracy Międzynarodowej Rady Powiatu Jarosławskiego; **Marcin Jaworski** – Stowarzyszenie „łączy nas przyszłość”
11. Bezpieczeństwo: **Stanisław Kłopot** – starosta jarosławski oraz inwestycje (w zakresie strategii): **Paweł Wróbel** – naczelnik Wydziału Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Jarosławiu

*Opracowanie i analiza ankiety: **Marta Kurpiel** – naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Jarosławiu. Opracowanie załącznika 1: **Jerzy Klisowski** – Wydział Rozwoju i Promocji Powiatu. Redakcja tekstu: **Konrad Sawiński** – koordynator prac nad projektem Strategii.*

